VIAȚA ILUSTRATĂ

Mănăstirea Curtea de Argeș

Nr. 1
SIBIU
MARTIE
1934

Anul I Martie 1934 Nr. 1

VIAȚA ILUSTRATĂ

Director: NICOLAE COLAN

BINECUVÂNTARE

Iubite domnule director,

Când te felicit pentru curajul și însuflețirea cu care ai inițiat scoaterea unei reviste creștinești pentru familiile intelectualilor noștri în mijlocul crizei de astăzi, îngăduiește-mi să-ți împărtășesc în câteva cuvinte o dorință a mea.

Eu cred că o asemenea publicațiune literară așa va fi mai folositoare cetitorilor ei, dacă le va sta într'ajutor să-și închiege și să-și adâncească concepția creștină despre lume și viață.

Omul, în sufletul căruia nu trăiește această concepție ca un principiu călăuzitor, e ca o trestie bătută de vânt. El n'are răspuns la întrebările mari ale existenței și nici o normă sigură de orientare asupra valorilor vieții și a ierarhizării lor, ci trăiește prin impresiile trecătoare cari îi vin din afară. Ori dacă are un răspuns greșit, atunci e cu atât mai rău.

Armonia sufletească, atât de necesară între împrejurările sbuciumatei vieți de astăzi, se poate sălășlui mai binefăcătoare printr'o credință luminată și vie, care-și dă seamă de temeiurile ei și-i oferă sufletului punctul arhimedic pentru fixarea echilibrului său în mijlocul ispitelor și a chinurilor scepticismului.

Prin articole scurte, dar cu atât mai sintetice și mai substanțiale, cred că s'ar putea contura concepția creștină despre lume și viață, lăsând să cadă lumina ei asupra diferitelor probleme pe cari le agită timpul nostru. Bine înțeles, ele s'ar adăoga la celălalt material al revistei.

In sânul bisericii noastre și între purtătorii de condei se găsesc astăzi, slavă Domnului, destule minți luminate și bine pregătite pentru o asemenea operă.

Eu îți urez bucuria de a le vedea asociate în jurul revistei și asigurându-te de tot concursul ce ți-l pot da, îți împărtășesc arhiereasca mea binecuvântare pentru un cât mai strălucit succes al lucrării începute.

Sibiu, la 22 Februarie 1934.

NICOLAE
arhiepiscop și mitropolit

LA DRUM

PREDOSLOVIE

De multă vreme m'a ispitit gândul de a scoate o revistă pentru familia ortodoxă. Mă gândeam mai ales la familiile intelectualilor noștri, cari — prețuind după cuviință rostul providențial pe care l-a avut Biserica noastră în viața neamului, precum și rostul izbăvitor pe care va trebui să-l aibă „legea românească" în viitorul acestui neam întregit — s'au încadrat de bunăvoie într'o nouă alcătuire religioasă, în „Frăția ortodoxă română".

Gestul distinșilor voluntari ai misionarismului creștinesc este o mărturie dintre cele mai elocvente, că'n mijlocul intelectualității noastre bate un vânt de renaștere, de regenerare națională și de sete după desăvârșirea sufletească ale cărei cărări numai legea părinților noștri le poate arăta.

Această sete duhovnicească se cere stâmpărată, prin graiu viu și prin scris.

In slujba acestei opere vrea să intre și revista „Viața ilustrată".

Desigur, reviste de cultură creștină mai

avem. Spre marea noastră bucurie. Cele mai multe din ele însă și-au limitat activitatea la târâmul strict religios. „Viața ilustrată“ va încerca să îmbrățișeze cu privirea întreaga noastră viață națională, pentru a o înfățișa în lumina postulatelor evangheliei ortodoxe.

Ortodoxia nu e numai moaște, icoane, troițe, biserici, mănăstiri și alte *lucruri* de acest fel. Acestea sunt numai semne, firește, foarte prețioase, ale ortodoxiei. Ortodoxia este *duh de viață*. Și ea vrea să pătrundă în întreaga viață a omului, pentru a-i da un stil, un sens și un scop superior și a o cârmui către limanurile luminoase ale veșniciei.

De aceea revista „Viața ilustrată“ va căuta să pogoare duhul credinței strămoșești în viața particulară și obștească a neamului, să zidească, prin pilduiri și îndemnuri, caractere creștinești și românești din fiii neamului nostru. In scopul acesta va publica frânturi din istoria măririi noastre naționale, va înfățișa chipurile pilduitoare ale marilor noștri înaintași, va îmbia cititorilor creații literare educative și povățuiri pentru viața cotidiană — și va da locul cuvenit oricărui cuvânt ziditor de conștiință națională și ortodoxă.

„Viața ilustrată“ vrea să fie o revistă creștină, în care să găsească hrană pentru suflet și desfătare pentru ochi — și tata și mama și copiii. Această țintă îi fixează din capul locului nivelul gândurilor și al graiului în care vor fi îmbrăcate aceste gânduri.

In ce măsură va izbuti să-și înfăptuiască vrerea, se va vedea abia mai târziu. Atâta știm doar de pe acum, că purcedem la treabă cu entuziasmul și devotamentul pe care ni-l inspiră datoria către neam și către sfânta lui Biserică.

Și mai ales cu însuflețirea pe care ne-o inspiră credința în ajutorul lui Dumnezeu.

NICOLAE COLAN

PE LINIA TRADIȚIEI

BISERICA ȘI NAȚIUNEA

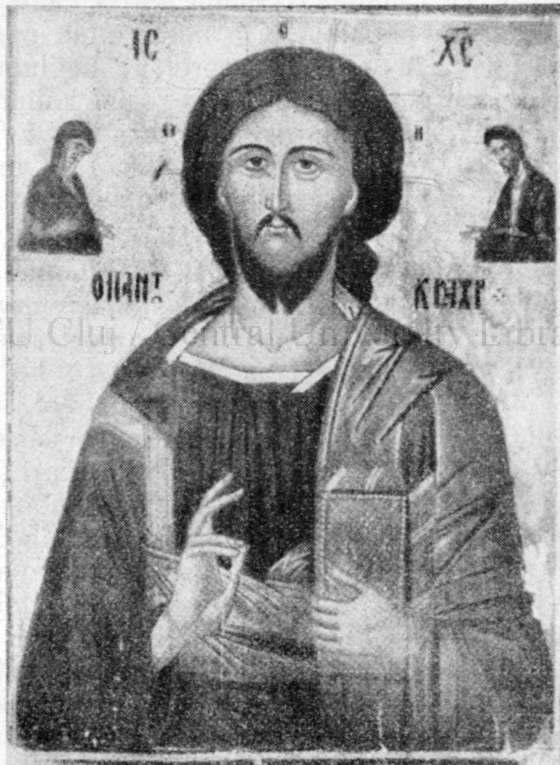
Numai în ortodoxie găsim realizată adevărata sinteză între religiunea creștină și spiritul național al popoarelor, adevărata simbioză între biserică și națiune.

In celealalte comunități creștine raportul normal dintre factorul bisericesc și cel național a fost alterat, în unele mai puțin, în altele mai mult, degenerând uneori până la sfâșieri și lupte păgubitoare.

Biserica ortodoxă însă, și în această privință, ca de altfel în toate celelalte, se dovedește a fi adevărata continuare a bisericii vechi ecumenice, care, păstrându-și caracterul universalist, a înțeles totuși atât de bine să țină seamă de specificul național al popoarelor și în organizațiunea ei să primească contribuția pe care sufletul fiecărui popor o aducea la marea zestre comună a creștinătății. Ea a găsit, în veacurile dela început, drumul la cele mai diferite popoare și la sufletul lor, consimțind să i se imprime în înfățișările ei — în apus ca și 'n răsărit — pecetea geniului național al lor. Astfel vechea biserică siro-antiocheană, cea egipteană, arabă, armeană, georgică, grecească, africană, romană, hispană, galică, celtică etc. sunt tot atâtea dovezi despre felul cum creștinismul, în mersul său triumfal în lume, a știut să respecte caracterul specific al popoarelor, în timpuri când nu se poate vorbi de o conștiință națională în forma ei trează de astăzi. Mulțimea de liturghii cari ni s'au păstrat din epoca ecumenicității clasice a bisericii mărturisește despre dragostea creștinismului de a pătrunde cât mai adânc în sufletul diferitelor popoare, ținând seamă de însușirile specifice ale lor. Ba chiar mai mult: au fost destule popoare, cari bisericii au să-i mulțumească cele dintâi impulsuri și sprijinul efectiv la crearea culturii lor naționale. Biserica le-a dat alfabetul și limba literară, așezându-le astfel baza pentru desvoltarea literaturii și a unei mai superioare culturi naționale. De altă parte, vieții spirituale a popoarelor mai înaintate în cultură biserica i-a imprimat un caracter nou, infiltrându-o cu duhul ei și utilizându-o în folosul ei. Să ne gândim la poporul grec, la legăturile filozofiei și culturii lui cu creștinismul. Școala teologică alexandrină a atribuit filozofiei grecești un rol de „pedagog spre Hristos“ pentru poporul grec, așa cum Vechiul Testament l-a avut pentru poporul jidovesc. Tot asemenea este cunoscută importanța dreptului roman și a disciplinei romane îndeosebi pentru desvoltarea creștinătății apusene.

Respectând în măsură largă caracterul

național al diferitelor popoare și ajutându-l în desvoltarea lui, biserica veche nu și-a văzut întru nimic atinsă ori chiar periclitată unitatea și universalitatea ei. Dimpotrivă, în mijlocul aspectului variat al formelor vieții și culturii naționale, unitatea și ecumenicitatea bisericii au existat și au fost simțite ca o realitate vie. Un părinte bisericesc impresionat de conștiința unitară care pulsa în organismul bisericii vechi, se exprimase despre ea în cuvintele, că toți creștinii par'că ar vorbi cu o gură și ar locui într'o singură casă. Dar această unitate spirituală n'a fost interpretată în sensul unei uniformizări și centralizări care să fi tins la suprimarea particularităților naționale, ci era o unitate în diversitate. *Este într'adevăr vrednic de remarcat faptul, că în epoca celui mai expansiv misionarism al său, creștinismul a găsit înțelegătoarea putere și dragoste de a se înfrăți cu geniul național al diferitelor popoare și, în acelaș timp, biserica creștină, bucuroasă de originalitatea caracterelor etnice pe cari le-a ocrotit la sânul ei de mamă, și-a păstrat nealterată unitatea și și-a afirmat cu tărie ecumenicitatea sa.* Ea a exercitat influințe asupra popoarelor convertite, fără să suprime însă caracterele lor naționale — și a primit influințe din partea acestora, fără să piardă ceva din substanța sa divină.

Isus Hristos (icoană dela Schitul Brădet. 1615)

Aceasta este și astăzi baza principiară de organizațiune a bisericii ortodoxe și de stabilire a raporturilor ei cu viața națională a popoarelor cari îi aparțin. După faza cu tendințe centralizătoare din epoca bizantină, ea a revenit pe toată linia la principiile vechi în forma *bisericilor naționale* din zilele noastre.

Nu tot așa s'au petrecut lucrurile în sânul creștinătății apusene. Acolo vechile organizațiuni bisericești, cari au fost alcătuite cu respectarea diferențierilor etnice, rând pe rând au fost înlăturate și orice afirmare mai hotărâtă a principiului național în viața bisericească a fost înăbușită. După lupte crâncene, cari au durat veacuri dearândul, în locul vechilor forme de organizațiune la fel cu cele din răsărit, a fost întrodus *sistemul centralist al papismului*, care a însemnat nu numai o falsificare a constituțiunii genuine a bisericii lui Hristos, dar în acelaș timp și o abdicare dela principiile bisericii vechi, cari garantau popoarelor dreptul de-ași afirma caracterul lor național și religios în cadrele autochefaliilor bisericești. Impunerea limbei latine ca limbă liturgică a urmat din aceeaș tendință constantă de uniformizare și s'a adăogat ca un motiv mai mult de înstrăinare între biserică și națiune. Astfel s'a creiat în apus un sistem bisericesc nou, care a preschimbat unitatea spirituală și ecumenicitatea rodnică a bisericei vechi în tiparele juridice ale unei uniformizări și centralizări forțate. Acest sistem și-a avut și-și are avantagiile sale, pe cari nu le contestăm, dar *se găsește în imposibilitate de-a fi armonizat cu dorința popoarelor după o viață bisericească națională.* Dacă națiunile latine, cari păstrau reminiscențele imperialismului roman, au suferit mai puțin sub cătușele imperialismului papal, cu atât mai apăsătoare au fost acestea pentru germani, pentru anglosaconi, pentru popoarele scandinave etc., în sânul cărora s'a răspândit reformațiunea ca o evadare din îngrădirile centralismului papal. Ar trebui să ne extindem prea mult dacă am vrea să arătăm tensiunea care s'a menținut aproape fără întrerupere între biserica papală și pretențiile popoarelor ei la o viață bisericească națională și după reformațiune, până în zilele noastre. E ușor de arătat, că de câteori popoarele s'au trezit la o mai vie conștiință națională, pe care au voit să și-o afirme și în viața lor bisericească, au întâmpinat rezistența bisericii catolice, motivată de interesele centralismului său internațional. E acolo un antagonism iremediabil. Dovezi avem destule chiar sub ochii noștri. Ca să rămânem la una din cele mai proaspete, cităm din enciclica pastorală a episcopatului catolic din Austria, publicată scurt înainte de Crăciun,

următoarele cuvinte: „Astfel *noi osândim toate ideile şi năzuinţele cari în mod consecvent ar duce la o biserică naţională* şi în ultima analiză la o rupere declarată de biserica catolică!" [1] Sapienti sat!

Nici protestantismul n'a putut găsi o soluţie mai norocoasă pentru problema raportului dintre biserică şi factorul naţional din viaţa popoarelor. Ce e drept, protestanţii au întrodus limba vie a popoarelor în cultul lor, au tradus Sf. Scriptură în acea limbă şi organizaţiunea bisericească au potrivit-o după naţiuni. Progres important. Cu toate acestea nici ei n'au putut răsbi până la adevărata sinteză cu sufletul naţional, fiindcă li s'au aşezat în cale obstacole, deosebite de ale romano-catolicilor, peste cari n'au putut trece. Inainte de toate doctrina lor exagerată despre păcatul strămoşesc şi despre urmările lui, prin cari *natura omenească* ar fi fost *condamnată la o totală corupere*, i-a împiedecat să aprecieze la justa lui valoare faptul natural al specificului etnic şi potenţele lui religioase pentru o proprie percepere şi realizare a creştinismului. Nici sub raport naţional n'au putut stabili adevărata armonie între „natură" şi graţie; astfel şi unitatea între biserică şi naţiune la ei a trebuit să rămână defectuoasă. In al doilea rând subiectivismul protestant în mod fatal a avut ca urmare descompunerea dogmei şi destrămarea disciplinei bisericeşti, cari au pătruns în organismul naţional cu mult mai adânc şi mai tulburăror de cum se înfăţişează în aspectul pestriţ al organizaţiunilor bisericeşti mai compacte şi al marelui număr de secte. Individualismul caracteristic rasei germane a fost poate satisfăcut prin acest exces de diferenţiere, dar de-o sinteză între sufletul naţional şi „biserică" între astfel de împrejurări cu anevoie poate fi vorba. Suntem în aşteptarea rezultatelor ce le va da organizarea aşa numitei „Reichskirche", legiferată de curând sub imboldul politicei totalitare a naţional-socialismului din Germania. Convulsiunile, la cari asistăm, din sânul protestantismului german, nu dau îndreptăţire la speranţe prea optimiste pentru remedierea răului dismembrării. In Anglia şi în ţările scandinave, unde a fost menţinut sistemul episcopal şi unde caracterul popoarelor este mai tradiţionalist, s'a ajuns la organizarea de biserici naţionale mai bine închegate. Totuşi şi aceste biserici, ca şi întreg protestantismul, găsindu-se în afară de cadrele ecumenicităţii, sunt lipsite de suportul substanţei divine a bisericii lui Hristos, care să le garanteze unitatea spirituală indispensabilă pentru a face sinteza deplină cu sufletul naţional al popoarelor lor.

Numai în ortodoxie sunt date toate condiţiile pentru realizarea acelei fericite sinteze. Inspirată de Duhul Sfânt, care pogorându-se în limbi de foc peste apostoli în ziua celor dintâi Rusalii a vorbit cu fiecare popor în limba lui, Biserica ortodoxă preţuieşte factorul naţional ca făcând parte din opera creaţiunii divine. Privită din acest punct de vedere, naţiunea, cu notele specifice ale fiecăreia, se înfăţişează ca un dar al voinţii creatoare a lui Dumnezeu şi ca o providenţă pentru cei cari prin naştere fac parte din sânul ei. Aşa trebue interpretată în lumina credinţii noastre geneza şi rostul naţiunilor pe lume. Punem acum întrebarea: In ce raport stă opera mântuirii cu creaţiunea? Oare graţia mântuitoare desfiinţează opera creaţiunii?

Hotărât, nu! E potrivit locul să citez aici cuvintele teologului apusean Toma de Aquino: *Gratia naturam non tollit, sed perficit.* Acest principiu a fost referit, din partea profundului cugetător care l-a formulat, la natura omenească în genere, dar el poate fi aplicat cu acelaş drept şi la diferenţierile individuale şi etnice ale ei, cari şi ele — cum am văzut — sunt cuprinse în opera creaţiunii. In urmare, precum sufletul individual nu are să fie desfiinţat în notele sale originale, prin cari se deosebeşte de celelalte suflete, pentru ca să fie mântuit, ci prin graţia divină este îndreptat din păcat, este sfinţit şi desăvârşit împreună cu şi în specificul său individual — întocmai aşa nici naţiunile, intrând prin biserică în împărăţia graţiei, nu-şi pierd originalitatea lor etnică, ci sunt sfinţite cu toată zestrea lor „naturală" primită ca dar de sus. Sf. apostol Pavel când vorbeşte în repeţite rânduri despre „desbrăcarea omului celui vechi" şi despre „îmbrăcarea omului celui nou" se referă la „trupul păcatului" din om şi precizează în noţiuni religioase minunatul fenomen al renaşterii omului întru „făptură nouă" prin Hristos; dar de sigur apostolul nu preconizează în noţiuni biologice şi psihologice o nivelare a sufletelor prin distrugerea caracterului lor individual, pentru ca să poată fi mântuite. Să ne gândim la admirabila variaţie ce există în caracterele sfinţilor bisericii! Fiecare aduce o notă specială de interpretare a sfinţeniei, prin felul cum s'a resfrânt lumina evangheliei în

[1] „Darum verurteilen wir alle Ideen und Bestrebungen die folgerichtig zu einer Nationalkirche und letzten Endes zum offenen Bruch mit der katholischen Kirche führen müssten". *Neue freie Presse* din 23 Decemvrie 1933.

sufletul său individual. De sigur acelaş Hristos trăieşte în toţi, dar fiecare l-a îmbrăţişat cu puterile proprii sufletului său.

Intocmai aşa nu desfiinţează graţia divină nici caracterele naţionale ale popoarelor, ci le nobilitează şi sfinţeşte altoind în ele viaţa cea nouă întru Isus Hristos. Aceasta înseamnă încreştinarea unui popor. Nu la o masă amorfă sub raport naţional şi-a trimis Mântuitorul apostolii săi, ci la toate „popoarele“, ca să le boteze şi să le aducă la ascultarea credinţii. Oricât de mari ar fi deosebirile de ordin trupesc, sufletesc şi sociologic între ele, nici unul nu este socotit nevrednic a intra şi „a sta la masă întru împărăţia“ sa. Pentru toate deopotrivă şi-a vărsat scump sângele său pe cruce, pe toate e gata să le treacă „prin baia naşterii de-a doua şi a înoirii Duhului Sfânt“, pe toate le cheamă la altarul său şi le îmbie potirul sfintei împărtăşanii cu sine, pe toate le primeşte ca mădulare egal îndreptăţite ale trupului său mistic, care este biserica sa cea „una, sfântă, sobornicească şi apostolească“. In oricare limbă să se proslăvească măririle lui Dumnezeu şi fiecare suflet naţional să fie, ca un vas ales, purtătorul Duhului Sfânt. ,,Toată suflarea să laude pe Domnul“. Dar *şi toată suflarea naţională* să laude numele Domnului! Fiecare neam de oameni, care poartă chipul lui Dumnezeu, prin caracterul său naţional şi încordându-şi toate energiile spirituale să se străduiască a percepe şi realiza cât mai cuprinzător idealul evangheliei, iar toate neamurile înfrăţite prin unitatea credinţei şi a iubirii, într'o nobilă emulaţie, prin ceeace au mai gingaş şi mai ales în fiinţa lor, să lucreze la întronarea împărăţiei lui Dumnezeu în lume. Aceasta este *ecumenicitate!*

Din universalitatea voinţii şi iubirii isbăvitoare a lui Dumnezeu emană pecetea ecumenicităţii pe care o poartă biserica imprimată în fiinţa sa. Inainte de a fi organizaţie, această ecumenicitate este viaţă şi duh. Ea străluceşte şi din cele mai mici părţi şi alcătuiri ale bisericii, precum lumina soarelui se reflectează în fiecare picur de rouă. Când biserica se coboară în mijlocul unui popor, ea duce cu sine toată vistieria ecumenicităţii. Prin înfrăţirea bisericii cu sufletul naţional, biserica nu sufere nici o alterare a substanţei sale divine. ,,Biserică naţională“ şi ,,biserică a poporului“ nu înseamnă că biserica îşi derivă originea dela naţiune, ci înseamnă că biserica lui Hristos cea clădită pe minunea întrupării, pe jertfa de pe cruce, pe învierea cea de-a treia zi şi pe pogorârea Duhului Sfânt, este trimisă, cu toată comoara darurilor ei, la un anumit popor care a îmbrăţişat-o cu tot sufletul lui şi care prin ea se înfăţişează înaintea lui Dumnezeu. Precum Magii dela răsărit au adus dumnezeescului Prunc născut în peştera din Vifleem diferite daruri, unul aur, al doilea

In Vidra de sus, la casa lui Avram Iancu

smirnă, al treilea tămâie, tot astfel şi popoarele se înfăţişează înaintea Domnului şi Mântuitorului lumii cu comorile sufletului lor naţional de Dumnezeu dăruite. Şi când biserica intră în sufletul unui popor şi se identifică cu aspiraţiunile lui, cu bucuriile şi suferinţele lui, n'a încetat de a fi biserica ecumenică a lui Hristos. Este desigur în misiunea acestei biserici să trezească simţirea şi forţele naţionale, însufleţindu-le cu duhul lui Hristos şi cultivând astfel acel *naţionalism creştinesc,* care e în stare să purifice şi să adâncească naţionalismul politic. Acest naţionalism creştinesc nu se înclină nici spre stânga, nici spre dreapta, ci stă drept şi cu fruntea înălţată spre cer, fiindcă izvoreşte din conştiinţa de sine a unei naţiuni luminate de razele evangheliei. Acest naţionalism nu ureşte, nu pizmueşte, nu se trufeşte, ci încheagă

într'o comunitate a iubirii pe toți fiii unei națiuni, gata a se jertfi pentru binele ei.

Intre ecumenicitate și naționalitate nu există antinomie. Acest lucru nu-l înțelege sistemul centralist al papismului. Dar l-a înțeles cu atât mai limpede ortodoxia, care prin organizațiunile bisericilor naționale a dovedit în chip real, că între ecumenicitate și naționalitate e posibilă cea mai deplină armonie și ea trebue să existe ca un reflex al armoniei divine dintre natură și grație, dintre opera creațiunii și iconomia mântuirii. N.

SUB SEMNUL LUI ȘAGUNA

SCRISOARE

Domnule Director, Mă simt onorat de învitarea la colaborarea pentru primul număr a

Mitropolitul Andre'u Șaguna

revistei „Viața Ilustrată", dar și mai fericit că v'ați gândit la familie, cuibul cald al omenirei.

Pastorala de Crăciun mi-o dedicasem familiei. Ei îi pot mulțumi aceea ce sunt astăzi. Nu mă gândesc la mărirea poziției, ci la căldura inimei din familie pe care n'a stâns-o nici cei 82 de ani trăiți, ci-mi dă palpitația ultimelor acorduri ale vieții mele. Cu icoana familiei pe amvon vroiam să opresc lavina prăbușirei ei ce mi se contura în ochii sufletești.

Intre acestea a urmat tragedia dela Sinaia. Ochii mei sufletești vedeau pornirea lavinei și am scris în „Legea Românească" din Orade: „Astăzi părinții nu mai sunt stăpâni peste copiii lor. Nici nu mai sunt copii. Le-a luat nevinovăția desgolirea perversității, intuiția lascității și crimelor ce li se colorează în graiu viu și în scris, în pragul casei, în toiul ulițelor, în spectacole artistice, în literatură, în canalul murdăriilor criminale dela gazete, în toată depravația ce înconjoară viața plăpândă a copilului. E grea soartea părinților cu muntele greutăților de existență în spinare și cu frica în sân pentruce au mai scump, copiii. Familia de astăzi este bolnavă". Dar s'a îmbolnăvit și școala în care își afla familia ascendența sa educativă. In cele din urmă soartea familiei a ajuns la punct mort. In această stare sufletească îngrijorată de soartea familiei m'a aflat apelul D-Voastră la colaborare. Nu e pesimism ce vă spun, ci resurecția sufletului. Un suflu din strunele profetice.

Binecuvântată să fie „Frăția ortodoxă română“ plăsmuită din spiritul Șagunian, care atât de admirabil suplinește familia și școala în ținerea sufletului românesc la dreapta credință, până la restaurarea lor pe care o aștept cu creștinească nădejde dela Dumnezeu și dela oameni.

Când „fiii lui Dumnezeu“ crescuți sub acoperemântul așezămintelor Șaguniene din Sibiu aprind luminile caselor noastre părintești, să zicem un: Doamne ajută.

ROMAN CIOROGARIU,
episcopul Orăzii

CUVINTE PĂRINTEȘTI

Familia în slujba tradițiilor neamului

O solidarizare instinctivă ne chiamă și pe noi, cei dela granița de vest a scumpei noastre țări, să ne punem de acord cu gândirea curată și acțiunea de înaltă spiritualitate ce se desprind din planurile de muncă ale Inalt Prea Sfințitului Mitropolit Nicolae. Ca un torent grăbit, țâșnește din adâncul realităților noastre actuale necesitatea publicărei unei reviste pentru familia noastră creștină ortodoxă.

Sfintele moșteniri spirituale ale trecutului trebuesc păzite cu sfințenie. In familia noastră trebue să se pregătească cel mai favorabil teren al concepției creștine despre viață, în sensul dorit de Mântuitorul nostru Isus Hristos în clipa, când participând la nunta din Cana, și-a început activitatea publică.

Trăim vremuri de o accentuată criză morală, iar refacerea trebue să pornească din familie, spre a pulsa în viața familiară sentimentele de iubire, ascultare, muncă și sârguință străbătute de razele Evangheliei. Familia românească trebue să fie tezaurul sufletesc al neamului, în care să respire cele mai scumpe comori ale gândirii noastre.

In ziua de azi se duce lupta pentru asigurarea deplină a drepturilor politice pe seama femeilor. Cu frenezie se accentuiază, de pildă, că două femei române, Bolosina, văduva pitarului Dima, și jupâneasa Ileana, văduva postelnicului Cantacuzino, încă în veacul al XVII-lea și-au eliberat șerbii, pe când politicianii abia după două secole au decretat eliberarea șerbilor de pe moșii.

Fapta acestor femei române este a se atribui generoaselor concepții ce le aveau din Evanghelie. De aceea, o revistă creștină ortodoxă, dusă în familii, va face să se simtă vraja sfintelor învățături ale Domnului, a Cărui cruce era închinată de strămoșii noștri chiar și pe vremea năvălirilor barbare.

Când, pe urma razelor luminoase ale revistei acesteia, în fiecare familie română va reîntra Sf. Scriptură, Ceaslovul și Psaltirea, deprinderile creștine, rugăciunea și postul, sfintele icoane etc., atunci se va asigura domnia lui Hristos și prin aceasta voia lui Dumnezeu.

Noi dorim din suflet, ca noua revistă să ducă în familiile noastre voia Lui și prin ea să asigure și trăinicia sfintelor tradiții ale neamului.

Dr. GRIGORIE COMȘA,
episcopul Aradului

DELA PRIETINI

URARE

Pornești la drum... și noi te-am vrea
Să fii un crainic luminos
Vieții noastre — atât de grea.
Din greul ei, noi te-am ruga
Să faci un vis frumos.

Cu toți la vorbă 'n drum să stai.
Viața toată s'o cetești
S'o tălmăcești și să ni-o dai
Frumoasă, ca o zi de Maiu,
Să-ți placă s'o trăiești.

In orice casă vei intra
Cu slova şi povaţa ta
Nădejdi la cei zdrobiţi să dai.
La seceriş am vrea să ai
Belşug de roadă grea.

Pe zi ce merge să 'nfloreşti,
Ani mulţi cu bine să trăieşti,
Cu cinste să îmbătrâneşti.
Pe-a noastre plaiuri să sădeşti
O viaţă ca 'n poveşti.

Dea Domnul Sfânt să izbuteşti
Un soare nou s'aduci în ţară.
In case, cânt şi primăvară
Şi 'n suflete să risipeşti
Gând şi simţiri cereşti.

Atena, Februarie.

GRIGORIE T. MARCU

TEATRU

CERURILE SPUN

MISTER CREŞTIN ORTODOX

TABLOUL I.

Incăpere mare, în castelul lui Cornea Ardeleanul din ţinutul Bârgăului. Acţiunea se petrece în mijlocul secolului al XVI-lea.

SCENA I.

CORNEA, SZENTIVANYI.

SZENTIVANYI. Atunci, toată grija Măriei-tale, dela copil se trage?...

CORNEA. Nu, reverende... Dorul ce mă ţine robit, e cu mult mai mare... El se adânceşte cu necaz, în trecut... şi se desfăşoară, cu desnădejde, în viitor. De aceea nu te mira, dacă mă vei auzi blestemându-mi morţii şi făcându-mi de ocară neamul...

SZENTIVANYI. Să ne ţinem strâns pe lângă scopul întâlnirii noastre...

CORNEA. Au trecut mai bine de zece ani, şi înfrângerea dela Mohaci durează, ca un junghiu de foc, în coasta sufletului meu...

SZENTIVANYI. Aşa se şi cuvine oricărui creştin adevărat...

CORNEA. Insă jarul patimii mele e şi mai mistuitor... Căci nu numai sdrobirea creştinilor şi îngâmfarea păgânului strigă în mine, cu glas înfundat ca de puşcă, ci şi alte multe doruri şi crude silnicii, pe care nu ştiu de e cuviincios sau nu, a le mărturisi...

SZENTIVANYI. Sunt preot, nu uita... şi trimisul Majestăţii Sale Ferdinand...* Deci, Dumnezeu veghează deasupra creştetului meu şi chipul puternicului rege îmi stăruie înaintea ochilor... Prin ulucul vorbelor, sfaturile cad de-a-dreptul din inima celor două puteri — Dumnezeirea şi împărăţia — neispitite prin urmare, de vre-o patimă, gândire vicleană sau folos propriu... Vorbeşte fără grijă...*

CORNEA. Ei bine, reverende... Cu bună rânduială îţi voiu slobozi unul după altul, necazurile mele cele multe...* Voiu căuta să-mi lunec sufletul, ca pe sul... şi Sfinţia Ta să întărească au nu, cu pecetia cuminţeniei, gândurile mele de grijă...*

SZENTIVANYI. Te ascult...

CORNEA. Mă găsesc, reverende, prins între două ispite...

SZENTIVANYI. Ispite?...

CORNEA. Nu cumva, adânc greşesc?...

SZENTIVANYI. Ispita în greşală se preface, doar când arcul râvnei e întins peste fire, cu ajutorul Diavolului, sau când săgeata o ţii îndreptată împotriva Dumnezeirii...

CORNEA. Deci, două ispite... Una îmi vine dela acel neascultător şi pururea îndărătnic Ştefan... Ştefan Mailath, care îmi este rudă, după răposata soţie... şi a doua, dela pârcălabul Cornea al Sucevei, din acelaş neam al Corneştilor, care cu atâta pricepere...

SZENTIVANYI. A uneltit şi unelteşte împotriva domnitorului său Petru...

CORNEA. Aşa e...

SZENTIVANYI. Incep a pricepe...

CORNEA. Da, reverende... Mailath, îndrăsneţul, zavistnicul şi îngâmfatul!...* Fiară cu ochi de strigoiu şi unghii de pisică sălbatecă, care vede tot şi îndrăsneşte orice... Zavistnicul, ros până'n măduva oaselor de putreziciunea jurământului mincinos... nebunul de semeţie, care s'a pus de-a curmezişul pornirilor turceşti, ucigând pe Ludovic Grii, trimisul Porţii... şi care, în sminteala minţii, nu s'a sfiit a cugeta, să numească pe Moise, domn în Moldova... faptă, care se cuvine numai puterii de drept a Impăratului, sau puterii silnice a padişahului...*

SZENTIVANYI. Te-am înţeles...

CORNEA. Incă nu, reverende... Căci eu nu-mi întorc nebuneşte ochii, nici împotriva soarelui, nici împotriva lunii... ci supus, îmi plec creştetul, ca

* Pasagiile cuprinse între asterice pot fi omise la reprezentare.

lumina să mă blagoslovească şi să nu mă vatăme... Voi să spun, că gândurile nu se încumetă aci, împotriva stăpânirii, ci dincolo...

SZENTIVANYI. In Moldova...

CORNEA. Da... Aci, în Transilvania, nebunia lui Mailath nu mă înebuneşte, ci dimpotrivă, mă smereşte. Mă face să cunosc cusururile obârşiei mele valahe... După pacea încheiată între Ion Zápolya şi regele Ferdinand, cu toată puterea şi avuţia mea, mă socotesc doar serv umil acestor doi stăpâni... Dar pentru năzuinţa mea de dincolo, din Moldova, purtarea lui Mailath, valah ca şi mine, îmi încearcă într'una sufletul, ca ciocanul, oţelul...

SZENTIVANYI. Te înţeleg, prietine...

CORNEA. Părinte, lămureşte-mă... Eşti înţelept... eşti învăţat... şi mai ales, eşti purtat prin lume... Vreau să ştiu... gândurile mele dela Dumnezeu purced, sau sunt năluciri ale Diavolului?

SZENTIVANYI. Isprăveşte de povestit toată strădania sufletului...

CORNEA. Mă gândesc, că dacă harul lui Dumnezeu nu s'a arătat cu mine, măcar cu copilul meu Ion, moşteanul numelui Cornea Ardeleanul, să se arate... căci vreau să-mi ştiu numele sădit deapururi în hrisoave şi cărţi, părtaş la fapte de mare ispravă... Copilul, dacă nu eu... Deşi acest copil — după cum ţi-am spus — multe şi mari necazuri îmi pricinueşte...

SZENTIVANYI. De ce?

CORNEA. E slab în virtutea răsboiului... Nu iubeşte lupta, vânătoarea... Se teme de flintă şi de armele tăioase... Ii lipseşte acea poftă a sângelui şi a uciderii, care rămâne ţelul din urmă al unui viteaz... Ba, nici măcar cu vorba iscusită, cu care se poate lupta mai aprig decât cu sabia, nu e vrednic. Toată ziua zugrăveşte... Acum, la ceasul ăsta de dimineaţă, când sborul şoimilor e mai repede către cer şi caii sunt mai neastâmpăraţi în zăbale, el stă laolaltă cu meşterii, ce lucră la biserică, cheltuind în trândăvia zugrăvitului, vlaga, ce aşteaptă altă îndrumare...

SZENTIVANYI. La care biserică se osteneşte?

CORNEA. O biserică pentru iobagi.

SZENTIVANYI. Da, da...

CORNEA. Reverende, ajută-mă... Inainte vreme, când liniştit zăceam ca ursul, în acest bârlog, eram slobod de orice răsboire cu mine... Dar dela minunata luptă, auzul meu vrea alte cuvinte, ochii mei doresc alte privelişti... Mintea naşte, fără vrerea ei, ca pântecele odată rodit, gânduri, gânduri...

SZENTIVANYI. Te înţeleg, Măria-ta... te înţeleg...* Dorul Tău, pe de-a'ntregul, l-am prins în ograda sufletului meu şi-l voiu socoti de-a-pururi, ca pe un bun propriu...* Ascultă deci cuvântul meu încuviinţat.

CORNEA. Te ascult supus...

SZENTIVANYI. Pacea, de care ai amintit, dintre Zápolya şi Rege, e numai o părere... Majestatea Sa nu poate ierta făţarnicului, uneltirea lui din Polonia, cât şi pactul cu Turcii... Deocamdată, e silit să purceadă astfel... căci împrejurările sunt grele, foarte grele. Turcul, în răsărit... Francezul în apus... Şi pe deasupra, blestemaţii de eretici, frământând imperiul mai vârtos decât o sută de răsboae... Pricepi...

CORNEA. Da... Acum, am şi eu pricepere pentru marile planuri...

SZENTIVANYI. De aceea, mă găsesc în castelul Măriei-tale, în trecere către Moldova... Petru Rareş, fugit din tron, se află închis în cetatea sa Ciceiul... Dintr'o zi într'alta va trebui să se predea lui Martinuzzi. Dar nici în Ştefan, urmaşul său, Majestatea Sa nu poate avea vre-o încredere... Deci, pregăteşte-te... Iată, în câteva cuvinte, situaţia... Aci, Zápolya bolnav şi bătrân, fără nădejde de urmaş... dincolo, o ţară tulburată de lupte, trădări şi uneltiri... După moartea lui Zápolya, care, pentru fericirea tuturor, o dorim cât mai repede, ţinutul Transilvaniei va intra în coroana Habsburgică... şi atunci planurile Măriei-tale vor căpăta înfăptuire, odată cu planul magnific al Augustului stăpân: alungarea Turcilor din ţinuturile creştineşti...

CORNEA. Atunci pot nădăjdui?...

SZENTIVANYI. Pregăteşte-te... şi pregăteşte-ţi copilul... Nu greşeşti... Copilul trebue să fie ajutorul de căpetenie al Măriei-tale...

CORNEA. Ah, copilul!... Copilul!...

SZENTIVANYI. El singur îţi poate aduce foloase, ca nimeni altul. Sol, general sau iscoadă, după împrejurare, trebue a şti să devină. Deci, cu voie sau fără voie, el va să înveţe arta politicii şi meşteşugul răsboiului...* Şi apoi, dupăcum de înţelepţeşte ai rostit, sunt planuri, ce depăşesc viaţa unui om... şi ceeace, adesea nu poate înfăptui tatăl, poate copilul... sau dimpotrivă, ceeace a câştigat tatăl, să piardă copilul... Iată la Zápolya... Să aibă un copil!... Istoria lumii s'ar schimba... Dar mila lui Dumnezeu a orânduit altfel...*

CORNEA. Ţi-am spus, reverende, năduful meu... Copilul e străin, cu priceperea şi cu simţirea, de toate aceste gânduri...

SZENTIVANYI. Unde zici că lucrează?...

CORNEA. Lucrează de-a-valma cu meşterii zidari şi vopsitori, la clădirea bisericii...

SZENTIVANYI. De unde sunt acei meşteri?...

CORNEA. De dincolo, din ţara Moldovei...

SZENTIVANYI. Greci?

CORNEA. De toate neamurile... Sârbi, Greci... dar meşterul cel mare e Moldovan... învăţat în tainele clădirii şi zugrăvelii la muntele Atonului...

SZENTIVANYI. Da, da... Ştiu, cum va trebui să lucrăm, încât el nici să nu bage de seamă. Pentru o fire de artist, ca a lui, numai celelalte frumuseţi, frumuseţile apusului, îl pot smulge din nepăsarea în care trândăveşte... Deci, neapărat o călătorie...

CORNEA (tainic). Greul cel mare, reverende, dela altă pricină i se trage... Iubeşte...

SZENTIVANYI (repede). Asta trebue numai decât înfrânt... Iubirea-i mare piedecă năzuinții...

CORNEA. Iubeşte o fată din popor...

SZENTIVANYI. Cu atât mai rău... Asta, de-a-dreptul, vatămă planurile Măriei-tale...

CORNEA. O fată de ziler... nepoata preotului Pavel...

SZENTIVANYI. Nepoată de preot oriental?...

CORNEA. Da.

SZENTIVANYI. Rău... foarte rău...

CORNEA. A adus-o popa la moartea soției, ca să îngrijească de copiii nevrâstnici...

SZENTIVANYI. De unde a adus-o?

CORNEA. De dincolo, din Moldova...

SZENTIVANYI. Ah!... din nou, din Moldova.. Dar preotul, de unde e?...

CORNEA. Tot de acolo...

(Szentiványi se plimbă agitat, apoi se întoarce).

SZENTIVANYI. Un singur mijloc de scăpare este... plecarea!... Dar plecarea grabnică...

CORNEA. Unde?

SZENTIVANYI. In apus... Acolo, cu siguranță se va lecui de dragostea lui nefericită și de superstițiile lumii de pe aici.

*CORNEA. Iți mulțumesc, reverende, de grija pe care mi-o porți... Câtă durere e pe sufletul meu!... De câteori nu m'am cugetat la osânda, care pe mine şi pe neamul meu apasă. De-am biruit patimile, m'au copleşit necunoaşterile, alte patimi mai mistuitoare... De-am vindecat cu vlaga sănătății, rănile trupului, lăuntric m'am simțit tot mai gol... Iată-mă mai înălțat în fața lumii, mai prețuit de toți cei din jur... Şi totuşi, cât de jos m'am simțit, când în lupta dela Mohaci, alte țări şi alte neamuri...

SZENTIVANYI. Acele neamuri trăesc după îndemnurile gloriei... Fii deci fericit... eşti pe calea cea bună... Căci gloria ilustre nobil, este fiica suferinței...* (intră cămăraşul).

SCENA II.

CORNEA, SZENTIVANYI, CĂMĂRAŞUL, apoi ŞORBAN.

CĂMĂRAŞUL. A sosit Şorban... Zice că l-ai chemat Măria-ta.

CORNEA. Unde-i?...

CĂMĂRAŞUL. N'a descălecat încă... e la poarta curții...

CORNEA. Să vină numai decât... (Cămăraşul pleacă).

SZENTIVANYI. Cine-i acest Şorban?

CORNEA. E profesorul... dar mai bine zis, prietenul lui Ion.

SZENTIVANYI. E om cu carte?

CORNEA. Da... Povestea lui e ciudată. Tatăl său a fost vătaf de curte... Copilul a învățat mult timp în țara nemțească, vrând să se facă preot... Dar când să îmbrace reverenda, tatăl-său l-a chemat înapoi... Intre timp, bătrânul — cărturar şi el — părăsise legea, dându-se de partea schismaticilor, ce acum mişună pe toate drumurile țării...

SZENTIVANYI. Inţeleg...

CORNEA. Apoi bătrânul a murit...

SZENTIVANYI. Şi copilul?

CORNEA. A rămas pe lângă mine, ajutându-mă la citirea şi înțelegerea cărților şi hrisoavelor... dar mai ales, l-am ținut pentru Ion, cu care se înțelege în prietinie, dar nu şi în chiverniseala vieții... Şi tocmai pentru asta...

SZENTIVANYI. Gândul nu e rău...

(intră Şorban).

ŞORBAN. M'ai chemat, stăpâne?...

CORNEA. Da... Avem de vorbit...

ŞORBAN. Când?

CORNEA. Acum... chiar în fața reverendului Szentiványi, care cu înțelepciunea sa, vreau să ne fie ocârmuitor întru aducerea neamului meu la frumusețea cea râvnită de mine...

ŞORBAN. Porunceşte, stăpâne...

CORNEA. Unde e Ion?

ŞORBAN. Stăpâne, l-am lăsat...

CORNEA. Nu te sfii...

ŞORBAN. Stăpâne, l-am lăsat la schela bisericii.

(Semn de înțelegere între Cornea şi Szentiványi).

CORNEA. Ascultă, Şorbane...

ŞORBAN. La poruncă, stăpâne...

CORNEA. Tu ştii prea bine, că în casa mea ai găsit adăpost şi pază împotriva ocării, mâniei şi răutății, cari puteau să se abată asupra-ți, când sărman de tată ai rămas...* Ți-am ferit viața nevătămată şi ți-am lăsat sufletul slobod în mişcările lui fireşti... Te-ai bucurat deci de acea caldă prietinie, care mai mult prețueşte, decât orice jertfă bănească...*

ŞORBAN. E adevărat, stăpâne...

CORNEA. In nişte timpuri grele, când cuvântul e mai uşor ca fulgul, şi jurământul fără legământ...

ŞORBAN. M'am nizuit totdeauna să slujesc înțelepciunii, şi înțelepciunea ştie să dăruiască mai mult decât acel tremur grăbit al sufletului, numit recunoştință.

CORNEA. Atunci, ascultatu-mi-ai dorința?...

ŞORBAN. Da, stăpâne... Am făcut-o pentru Măria-ta, am făcut-o şi pentru el... căci m'am legat cu mare prietinie de acest copil, atât de bun şi atât de nobil, care — dupăcum Măria-ta ai băgat atât de bine seamă — tocmai în aceste timpuri turburi, şi-a păstrat curățenia sufletului şi a faptei...

SZENTIVANYI. E permis să întreb cum ai purces?

ŞORBAN. Vorbiți fără îndoială, de acea nefericită patimă pentru o fată din popor...

CORNEA. Cât şi pentru toată a sa slăbiciune... legată de astă patimă, sau numai mărturisită prin ea.

ŞORBAN. Am căutat să-i limpezesc judecata, de toate otrăvurile simțirii... l-am arătat că îndatorirea

unui adevărat nobil, e să păstreze puritatea rasei... I-am arătat apoi, toată deşertăciunea şi chiar decăderea, pe care această artă a zugrăvitului o produce, ca şi muzica şi poezia, în om... îndreptându-i gustul către istorie şi filosofie, singurele ştiinţe, ce trebuiesc să înarmeze sufletul unui conducător...

SZENTIVANYI. Ai procedat bine, prietine... dar nu până la sfârşit... N'ai ţinut seamă de înclinările fireşti... Istoria, de bunăseamă, îl va ajuta, ca unul menit de ea să aibă parte... dar ai contrazis istoria prin filosofie...

ŞORBAN. Reverende...

SZENTIVANYI. Inclinarea lui firească este arta...

CORNEA. Ea e nefericirea lui...

SZENTIVANYI. Prin ea, va să-l vindecăm... Trebue să-l facem să cunoască arta... arta cea mare, arta adevărată, arta născută din pătimirea trupului şi neodihna simţurilor, arta apusului... şi prin artă, gloria... Iată, prietene, ce n'ai ştiut să-i pui înainte: gloria... Odată înălţat în domeniul splendid al gloriei, el va căpăta dela sine, toate însuşirile de lipsă unui viteaz.

ŞORBAN. M'am nizuit să-l fac un om puternic, aşa cum îl vrea părintele său...

SZENTIVANYI. Şi recunoaşte... n'ai reuşit...

ŞORBAN. (tace).

SZENTIVANYI. (lui Cornea) Slobod e şi sfatul meu?

CORNEA. Vorbeşte, reverende... Inţelepciunea e mai de folos şi mie şi copilului meu...

SZENTIVANYI. Ei bine, iată-l... Apusul...

CORNEA. Ai dreptate, reverende...

SZENTIVANYI. Să plece... dar numai decât, în apus... Să cunoască acolo, adevărata artă să-l muşte acolo, şarpele gloriei... Iată ce-i lipseşte aici... putinţa de a face istorie... (către Şorban) Arta nu-i pieirea lui, ci a lui înălţare... e chemarea lui spre viaţă. E adevărat, sau greşesc?...

ŞORBAN. Reverende, în gura dumnitale cuvintele au o putere de convingere foarte mare... Şi totuşi, eu dibuesc ceva slab. Sufletul lui Ion e mai învolburat decât al unui râvnitor de pofte lumeşti (tainic). Nu uita şi această dragoste.

SZENTIVANYI. Va cunoaşte el în apus, cealaltă dragoste.

ŞORBAN. Care, reverende?

SZENTIVANYI. Dragostea înfăptuitoare de putere.

CORNEA. Iţi mulţumesc, reverende. Iţi mulţumesc Şorbane. Amândoi îmi sunteţi prietini. Din cuvintele voastre m'am lămurit. Du-te, Şorbane, până la schelă şi adă pe Ion aici. Mâine în zori veţi pleca.

ŞORBAN. Unde?

CORNEA. Asta voiu hotărî cu reverendul. Du-te şi iute, în goana cailor, să fiţi înapoi. (Şorban iese).

SCENA III.

CORNEA, SZENTIVANY.

CORNEA. Reverende, vreau să-ţi dau dovadă, de ce poate un adevărat ostaş.

SZENTIVANYI. Şi un adevărat părinte.

CORNEA. Mâine în zori, vor pleca. * O caravană de negustori în trecere pe aici, se îndreaptă spre Oradea. Il voiu încredinţa acelor oameni. *

SZENTIVANYI. Unde zici să plece?

CORNEA. Asta vei hotărî domnia-ta. * Vorbeşte. Te ascult. Vorbele sfinţiei tale sunt porunci. *

SZENTIVANYI. Fiindcă dai drept sufletului meu de a se arăta deschis, şi nu te sfieşti a lua de bine cuvintele mele, nici eu nu voiu ascunde nimic, atât din temerile, cât şi din mijloacele pe care le cred de folos, atât planului Măriei-tale, cât şi îndreptării lui.

CORNEA. Iţi voiu fi de-apururi recunoscător.

SZENTIVANYI. Trebue, ca prin aceeaşi mişcare chibzuită, să îndeplinim două foloase, unul pentru Măria-ta, altul pentru el... Ion trebue neapărat să facă stagiu pe lângă un mare scaun domnesc. Nu la curtea lui Zápolya, vremelnică în slavă, ca orice înfăptuire potrivnică rânduelii fireşti, ci la curtea din Viena, de unde gândurile, ca şi razele soarelui, de-a-valma prind pe toţi creştinii, pe păgâni şi pe eretici.

* CORNEA. Nu îndrăznesc a nădăjdui. Cum ar putea el ajunge.

SZENTIVANYI. Fii fără grije, mă ocup eu de asta. La Viena, va învăţa, ca nicăieri în altă parte, meşteşugul artei răsboiului, ca şi cel al artei politice.

CORNEA. Aşa e...

SZENTIVANYI. Viena ştie să înlănţuiască sau să desbine arta italiană, gândirea germană, vitejia franceză şi puterea păgână... Viena e un creier. Gândeşte pentru toată lumea... Iar oamenii, biete mădulare supuse, care ascultă întocmai ca şi paşii, de porunca minţii...

CORNEA. Aşa e...

SZENTIVANYI. Dar pentru a izbuti la Viena, va să fie pregătit... Se înţelege dela sine, că nu dela schelele bisericii greceşti, va putea urca el scările de marmură ale palatului regal.

CORNEA. De bunăseamă.

SZENTIVANYI. De aceea, va pleca în Germania mai întâi, la universitatea din Wartburg, mică, dar foarte preţuită de adevăraţii cărturari. Calea e lungă şi costisitoare.

CORNEA. Nu-i nimic, când e vorba de renumele unei familii.

SZENTIVANYI. Intrebarea e alta. Cu cine va călători?* Până la Oradea, va fi în tovărăşia negustorilor. Dar mai încolo? Are lipsă de un tovarăş credincios. Eu, de aci, trec în Moldova, unde vreau să cunosc pe domnitorul Ştefan (tainic). E foarte de folos pentru Măria-ta (revenind). Altcum, aş fi luat eu copilul cu mine. Deci, cu cine va purcede la călătorie, prin drumurile nesigure şi pline de greutăţi? *

CORNEA. Cu Şorban.

(Va urma).

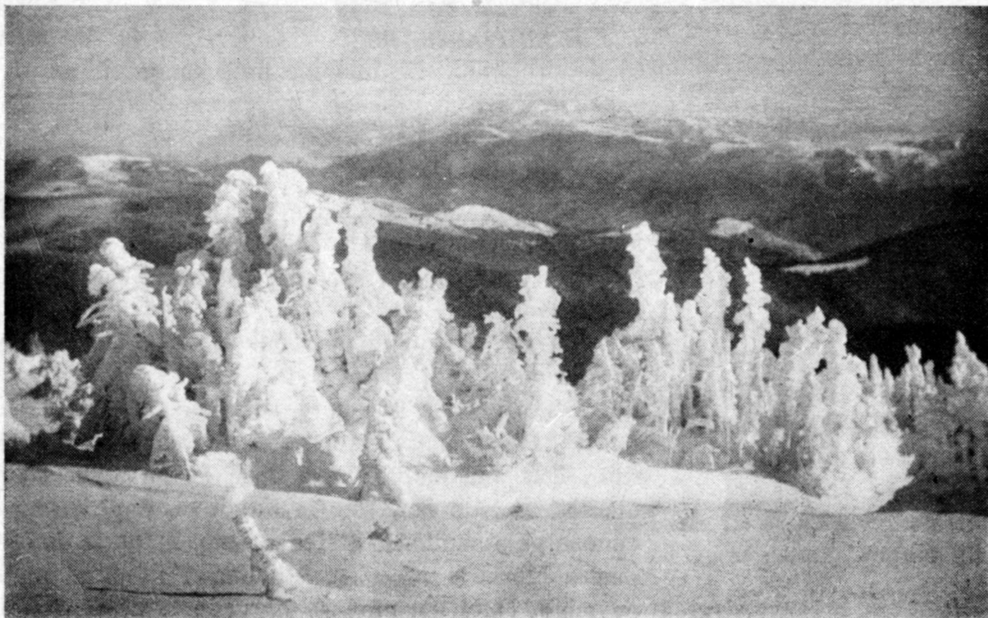
VICTOR PAPILIAN

VINE...

PRIMĂVARA

Unu.. doi.. trei, patru.. cinci..
Primăvara vine în opinci,
Furişându-se tiptil,
Şi încet ca un copil,
Se opreşte 'n loc o clipă.
Bate molcom din aripă,
Molcom şi şăgalnic — lin...
Şi alene un suspin
Se 'nfiripă,
Un suspin prelung şi blând...
E zefirul surâzând,
E zefirul, care vine, vine iute...
Să sărute
Trandafirul, să-l trezească.
Şi foşneşte prin grădină
Pe covorul de rugină,
Trece prin livezi şi zboară
Prin poeni şi pe câmpie
Şi adie
Pe aici şi pe aiurea...
Când în faţă-i stă pădurea...
Gelozie !
Ea se 'ncruntă
Şi înfruntă cu mânie
A zefirului chemare...
Care e din noi mai tare?
Ea se 'ndoaiă, se 'ncovoaie,
Urlă, cântă,
Se frământă,
Strigă, zbiară
Ca o fiară.
Chiamă norii, zburătorii,
Ii adună,
— Se revoltă 'ntreaga boltă —
Cerul tună
Şi pădurea,
Azvârlind în sus securea,
Fulgere despică zarea,
Apele din slavă cad
Şi se tângue în vad;
Pe cărare bate vântul
Şi pământul
Amorţit se scaldă într'un lac vrăjit şi cald
Şi a doua zi natura e'mbrăcată în smarald...
E parfum în atmosferă
Totul pare o himeră
Fermecată, ce se 'nchină
In noianul de lumină.
E venin de viaţă nouă
Sângele zvâcneşte 'n vine
Luptă.. viaţă.. veşnic trează...
Ah, m'a săgetat o rază
Inima-mi se sfâşie 'n două
Ţipă 'n mine viaţa nouă.

IOAN Al. BRAN-LEMENY

Vrajă de iarnă în Munţii Cibinului (Foto-Fischer)

SE DUCE IARNA ŞI NU O JELESC DECÂT SKIORII

In luna lui Faur iarna s'a ţinut bine. Localităţile şi regiunile cu teren potrivit pentru ski (Sinaia, Predeal, Poiana Braşovului şi Păltinişul Sibiului) niciodată n'au fost mai populate.

GALERIA MARILOR ROMÂNI

LA MOARTEA LUI VASILE GOLDIŞ

Cad pe rând brazii din pădurea Ardealului. Cei cari au străjuit pe culmi se pleacă spre pământ unul câte unul, despicaţi de fulger, frânţi de vijelie. Vasile Goldiş a căzut şi el, lăsând golul în urmă.

Drumeţul care ne părăseşte astăzi atrage asupră-şi o durere mai adâncă decât alţii, fiindcă adânc era rostul lui în sufletele noastre. Goldiş n'a fost în istoria românismului din vechia Ungarie ceeace o bunăvoinţă eufemistă chema, de obicei, o venerabilă figură reprezentativă. Nu pierdem unul din acei fruntaşi provinciali, al căror nume se rostea la praznicele de odinioară, şi al căror cuvânt ascultat cu evlavie pe vremuri şi-a prelungit ecoul până în zilele noastre. Goldiş e o apariţie complexă, dincolo de raza unor interese regionale, unul din cei puţini în mâna cărora s'a concentrat pentru câteva decenii soarta unui neam. Se duce azi dintre noi un ursitor de gânduri pentru ţară, un chinuit al problemelor noastre de existenţă, un luptător de fiecare zi, se duce unul din părinţii patriei.

In svârcolirea veacului trecut instinctul de conservare al românismului a împins la suprafaţă principiul naţional în conştiinţa publică. Desfăcut din zgura veacurilor sângele românesc a început să palpite fierbinte şi străvechea noastră diferenţiere de rasă s'a transformat într'o religie care cerea o credinţă activă şi un devotament de fiecare clipă. Ca un fluid miraculos a trecut din om în om acest impuls al desrobirii cucerind toate inimile. Şi nervii, şi întreg aparatul de simţire a unui colţ de umanitate a fost prins într'un vârtej ameninţător de strălucita viziune a măririlor viitoare. Ca venind de departe din ascunzişurile vremii s'au deslănţuit puteri nebănuite cari au cerut cuvânt. Vasile Goldiş a fost una din aceste forţe elementare prin care poporul nostru îşi afirma dreptatea lui. Dela început de-acolo din satul Cermei, unde tatăl lui îl învăţase sfintele cetanii cu resonanţa lor seculară, el şi-a simţit predestinarea vieţii. De atunci şi până alaltăieri, când ochii negrii muiaţi în melancolie şi-au frânt lumina, Vasile Goldiş a fost un sbuciumat: devotatul ideei. Un suflet care a urmat aceeaşi flacără, acelaş cântec pe mii de game, aceeaşi lozincă în nenumărate formule: libertatea naţională.

Vasile Goldiş

Cine-ar putea desluşi acum la poalele sicriului deschis, taine şi popasuri de-ale unui călător care aproape trei sferturi de veac a năzuit necontenit spre aceeaşi ţintă? Istoriograful de mâine, cercetând faţa vremilor, cântărind lucruri şi oameni cu o cumpănă dreaptă, va fixa această personalitate care pe deasupra micilor retori prezumţioşi îşi ducea lupta conştientă, având legitimarea unui crez şi consfinţirea unei doctrine. Goldiş era un intelectual de esenţă pură cu vaste orizonturi, resimţind otrava frumosului şi urmărind-o pretutindeni. Descifrat an cu an în strădaniile lui, el salvează pe seama posterităţii profilul luminos al unei cerebralităţi pline de întrebări, într'o vreme şi într'o societate în care micile revendicări materialiste au fost la ordinea zilei. Dar cine-ar îndrăzni să atingă astăzi în treacăt măcar frământarea multiplă a unei vieţi care s'a risipit pe atâtea căi căutând norocul deaproapelui. Pe noi ne supune acum fâlfâirea morţii şi mintea ca o pasăre răzleaţă, zboară răscolind amintirile, din depărtări ne răsar vorbe şi fapte, planuri şi evenimente, visuri şi biruinţi... frânturi dintr'un caleidoscop viu şi colorat, în care acest Vasile Goldiş a pus la contribuţie suflet şi talent, voinţă, curaj şi credinţă... multă credinţă...

Mă văd acum trei zeci şi trei de ani în colţul meu de bancă la liceul din Braşov. Era atmosfera de tinereţe înfrigurată, era tensiune de nervi şi revolta care svâcnea la tâmple. Adunaţi din toate părţile, acest mănunchi de băeţi eram un tablou sufletesc real al românismului oropsit. Un singur profesor punea armonie în cugetele noastre chinuite şi ne strângea laolaltă pe aceeaşi platformă de abstracţiune fecundă: era Goldiş. La ora de istorie, trecutul se închega limpede din verbul lui înt'aripat, se făurea o conştiinţă, se prepara o solidaritate de luptă. Bărbat de patruzeci de ani, voinic şi frumos, cu o linişte mândră în atitudini, cu răsfrângeri de patimă în ochii catifelaţi, el ne învia lumea greco-romană, desgropa figuri din mitologie, ne scanda versuri latineşti. Interpretările din Horaţiu, cine-ar putea să le uite? In lumina de vară care cădea pe albul pereţilor stăruia o lene blândă, cuvintele curgeau potolite, chipuri fugare din panteismul elin treceau peste

creştetele noastre, în vreme ce dascălul, ca un vrăjitor plin de farmece ne ducea de mână sub cerul molatic al golfului dela Sorento... Se desfăceau atâtea imagini, plutea atât mister împrejur, era o resemnare blândă în pupilele aţintite departe... Filosofia lui Epicur îşi picura în sufletele noastre pacea senină, când buzele magistrului rosteau încet şi ritmic versul înşelător: Dulce ridentem Lalagen amabo, dulec loquentem...

Vasile Goldiş, mare meşter al cuvântului, îmbibat de cultură clasică, scriitor plin de neastâmpăr şi de nuanţe, îndrăzneţ răscolitor de mase, temperament viforos şi pasionat, bun să conducă o ţară, să stârnească o revoluţie sau să croiască legi pentru o viaţă nouă, a trebuit să se retragă frumuşel într'o chilie de secretar la Consistorul din Arad, ca să-şi poată depăna de acolo lipsurile unui trai dela o zi la alta. Cine a adâncit cât de cât rolul tiranic pe care-l are societatea în mânuirea energiilor, determinismul fatal al împrejurărilor în plămădirea destinului nostru, îşi va da seama, de sigur, cum au trebuit să-l doară obezile pe acest Prometeu inlănţuit...

Şi cu toate acestea, de-acolo din umbra modestei aşezări bisericeşti, el treizeci de ani şi-a cheltuit puterile de diriguitor spiritual într'o revărsare amplă şi metodică. Toate ramificările noastre de viaţă l-au interesat şi-au fost învestite cu pecetea lui. De-acolo plecau la „Tribuna" articolele zguduitoare, cu tonul lor biblic, cu limbajul cronicăresc, alintate de duioşie câteodată, semănând neagră răzvrătire totdeauna. La Universitatea din Budapesta în camerele sărăcăcioase ale lui „Petru Maior" ne adunam şi le ceteam ca pe un îndreptar al gândului românesc de baştină. Cine-ar putea să-mi smulgă din memorie pagina de lumină cu care fostul meu profesor mi-a primit cea dintâi carte de versuri rebele menite să strige strangularea unui neam? Neuitate zile de visare romantică, ele luminează de departe ca nişte izbucniri de lavă aprinsă din clocotul redeşteptării noastre... Aşa s'a sbătut înainte Goldiş, la gazetă şi la adunări de popor, la cărţile lui de istorie sau în parlamentul unguresc, slujind necontenit aceeaşi religie. Comitetul naţional de pe vremuri aştepta totdeauna ca ultim cuvânt judecata lui chibzuită care venea ca o sentinţă unanim acceptată; n'a fost deci decât consecinţa logică a unei îndelungi orânduiri din trecut faptul, că la adunarea dela Alba-Iulia, când cătuşele s'au frânt, codificatorul voinţei populare a fost profesorul de istorie care la Braşov aprindea flacăra în candela noastră de adolescenţi...

Ce fior trebuie să-i fi străbătut sufletul venind de departe din întunecimea vremilor, în ceasul când trecea munţii, ducând cu el Regelui Ferdinand hotărârea poporului de a se uni cu Ţara. Numai aleşii lui Dumnezeu pot trăi asemenea clipe, cari se întâmplă odată în viaţa unui neam. Goldiş a înţeles pe deplin înfricoşata măreţie a actului. In conştiinţa lui de cărturar, ca la lumina unui fulger trecându-i pe dinainte toată truda bimilenară pentru înfăptuirea ideii, s'a cutremurat şi tot restul zilelor lui a rămas covârşit de mistica Unirii. Acest sentiment l-a ridicat sus deasupra contingenţelor politice trecătoare, la un nivel de apreciere de unde nu mai vorbeau patimile mărunte, ci răspunderea mare pentru existenţa ţării. Subt acest unghiu de judecată trebue să privim toată activitatea lui postbelică. Fie că se lăsa chemat de noi perspective de configuraţie politică, fie că se rostea ca preşedinte al „Astrei", ca ministru ori ca gazetar, el vedea focul de pe culme şi se orienta după chemarea lui. Această elevaţie de concepţie, care fireşte, punea o distanţă între el şi zgomotul cotidian al nevoilor curente, nu l-a împărtăşit de satisfacţiile demagogiei, dar în schimb elita simţirii româneşti a subliniat totdeauna cu mult interes cuvântul acestei maturităţi de gândire adaptată neîntrerupt la formulele civilizaţiei moderne. Crezând în altarul la care se închina, el s'a cheltuit fără răgaz înainte, plimbând subt privirile noastre pline de admiraţie aceeaş demnitate calmă a bărbăţiei împlinite, înviorată adesea de vii avânturi tinereşti. Cu deosebire la adunările de ţărani, în faţa rezervorului de sevă populară, în care găsea el toată justificarea raţiunii noastre de-a fi, Goldiş se lăsa răpit de-o oratorie pasionată şi vehementă, menită să-i dea ataşamentul frenetic al maselor.

Până într'o zi, când totul s'a sfârşit. L-a ţintuit pe loc boala neiertătoare. O stingere înceată şi sigură a început să-l răpuie. Trei ani i s'au măcinat zi cu zi puterile subt îngrijirile de un devotament supraomenesc ale unei soţii, care a înţeles totdeauna că îndeplineşte o misiune. A fost un chin îndelung şi greu, o prăbuşire lentă, urmărită necontenit de el cu lampa raţiunii. L-am văzut de multe ori în acest răstimp, păstrase încă urmele sănătăţii lui falnice de odinioară şi firea delicată de artist îl îngrozea la gândul morţii. O umbră de protestare i se ivea pe frunte, durerile fizice îl copleşeau şi noaptea o aştepta cu prevestiri negre... „Cantu galli incipit morbus". îmi spunea cu zâmbetul obosit... Dar şi în această cumplită destrămare fizică, Goldiş urmărea zi cu zi procesul marelui tot, se însenina de bucuriile obşteşti, stigmatiza păcate, ocrotea începători şi protejuia plângeri. Mai apăreau încă articole de ale lui, convorbiri la gazetă, străbătute toate de acelaş duh iniţial al naţionalismului constructiv. La ultimele alegeri a primit să fie candidat pe lista partidului naţional-agrar. Era o înfrăţire de credinţă între profesor şi elev, care nefiind niciodată ştirbită ne strânsese tot mai aproape în zilele grele ale anilor din urmă... „Merg cu tine şi cu ideea naţională", aşa-mi scria acum câteva luni...

Astăzi se duce dintre noi înfăşurat în cinste şi sărăcie pe drumul de veci...

Vasile Goldiş, du cu Tine mângâierea că Ţara va urma îndemnurile Tale, căci Ţara vrea să trăiască; iar ziua de mâine, prietenă tuturor profeţilor, va vedea în Tine un braţ întins spre culme şi spre eternitate...

OCTAVIAN GOGA

SĂNĂTATEA SUFLETEASCĂ

Importanţa sănătăţii trupeşti o pricep oamenii foarte uşor; şi îndată ce simt că această sănătate este primejduită, aleargă la doctori şi cu plecăciune le ascultă sfaturile şi înghit, fără murmur, cele mai amare medicamente, sau, resemnaţi, suferă cele mai aspre chinuri pe masa operaţiunilor.

Este evident, că fără sănătatea fizică nu poţi nici munci, nici gusta plăcerile vieţii.

Dar sănătatea nu este numai o bunătate ci şi o frumseţă. Poeţii ne-o descriu în poeziile lor în cuvinte măiestrite, pictorii şi sculptorii îşi frământă neconteniț geniul lor, ca să ne-o redea pe pânză sau în peatră.

Şi nu este ochiu omenesc, care să nu se delecteze de chipul sănătăţii.

Pe noi ne interesează deocamdată adevărul, că această mare şi nepreţuită comoară, care este sănătatea fizică, nu se poate nici câştiga nici păstra fără cuminţenie, fără pază, fără jertfe şi fără observarea strictă a unor reguli higienice.

Dar dacă oamenii îşi îndoiesc voinţele lor şi sunt capabili să renunţe la o serie întreagă de bunătăţi şi plăceri pentru menţinerea sau recâştigarea sănătăţii trupeşti, când este vorba de sănătatea sufletească, pentrucă şi aceasta există, sunt mai sceptici, mai neînduplecaţi şi mai neînţelegători.

Grigorescu: Maica Domnului purtând pe Isus (Tâmpla Mănăstirii, Agapia)

Sănătatea sufletească de care nu ne ocupăm şi o ignorăm înseamnă apropierea cât mai nemijlocită de lumea perfectă, pe care o simţim printr'un instinct dat de Dumnezeu.

Această lume perfectă este îmbrăcată în haina sfântă a evangheliei Domnului nostru Isus Hristos.

Dacă dorim să fim sănătoşi la suflet trebue să cetim zilnic şi să ne adâncim în evanghelie.

De câteori nu auzim spunându-ni-se: „Iată, creştinismul cu biserica sa există de 19 veacuri şi totuşi nu a putut mântui pe fiecare om". Adevărat, că creştinismul nu a putut pătrunde în toate sufletele omeneşti, fiindcă aceste suflete în loc să se apropie s'au ascuns de creştinism; şi cum razele soarelui deşi dânsele există, nu te pot ajunge dacă tu stai într'o pivniţă adâncă, aşa şi creştinismul nu poate aduce sufletului tău bunătăţile pe care le doreşti, dacă el în loc să se apropie, se depărtează de creştinism.

Acuzaţiilor cari se aduc creştinismului le răspundem cu'n adevăr pe care nici un ateu, cât de înverşunat, nu-l poate tăgădui: Creştinismul de 19 veacuri stă ca o mărturie neclătită, că fără Hristos şi fără sănătatea sufletească, pentru al cărei triumf a murit chinuit pe cruce, nu putem face nimic. Cultura şi civilizaţia merg înainte zi de zi, dar mulţumire nu pot aduce pe pământ, fiindcă alăturea de lumina lor e aşa de mare umbra pe care o nasc. Chiar cele 19 veacuri au dovedit cu prisosinţă adevărul spus de Hristos în cuvinte simple dar de o nepătrunsă profunzime: *„Ce foloseşte omului de ar dobândi toată lumea şi şi-ar perde sufletul; sau ce va da omul schimb pentru sufletul său!"*

Şi dacă este un adevăr etern, că fără sănătatea sufletului nu pot fi fericiţi nici oameni singuratici, nici societăţi mari, gândul nostru se întoarce la baza neamului şi a statului nostru, la familia românească.

In acest cerc sfânt mai ales mama, fiinţa cea mai responsabilă, trebue să aibă o egală grije atât pentru sănătatea trupească cât şi pentru sănătatea sufletească a copiilor săi. Iubirea mamei nu se poate opri numai la cultivarea sănătăţii trupeşti a copiilor săi; aceasta ar fi zadarnică fără îngrijirea sănătăţii sufleteşti, care este cea mai de căpetenie.

Când mamele noastre romånce vor şti să ne dea copii nu numai frumoşi la chip, ci şi devotaţi sfintei evanghelii, atunci neamul nostru întreg va fi intrat pe calea sănătăţii sufleteşti şi atunci vom da culturii omeneşti contribuţiile cele mai valoroase româneşti şi creştineşti.

Prof. Dr. ŞTEFAN CIOROIANU

UN MARE MECENATE

Emanuil Gojdu

Emanuil Gojdu

Mulţi dintre intelectualii ortodocşi din Ardeal s'au bucurat în cursul studiilor de ajutoare regulate şi foarte apreciabile dela „Fundaţiunea Gojdu". Câţi dintre ei s'ar fi putut învrednici să urmeze şcoală mai înaltă şi să-şi facă o carieră frumoasă, dacă n'ar fi fost bursele atât de binevenite dela cea mai mare fundaţiune românească din fosta Ungarie? De aceea numele marelui binefăcător e amintit cu adâncă recunoştinţă, iar memoria lui e slăvită de tot poporul românesc din Ardeal, care ştie că are să mulţumească în mare parte şi sufletului generos şi românesc al lui Emanuil Gojdu pentru faptul că şi-a putut forma o pătură de conducători.

Duminecă în 4 Februarie a. c. Biserica ortodoxă din tot Ardealul a făcut o slujbă de pomenire şi un parastas pentru sufletul lui Emanuil Gojdu, cu ocazia împlinirii a 64 ani dela trecerea lui la cele eterne. In aceeaş zi toate despărţămintele din protopopiate ale „Frăţiei Ortodoxe Române" au închinat gânduri şi cuvinte de laudă şi de recunoştinţă aceluia care poate fi pildă înaltă pentru toţi ceice voiesc să-şi iubească neamul cu fapta, nu cu vorba.

Emanuil Gojdu s'a născut în 9/21 Februarie 1802 în Oradea din părinţii Atanasie Popovici sau Gojdu, comerciant aromân, şi Ana născ. Poynar de Királydarocz. Studiile liceale şi le-a făcut la gimnaziul rom.-cat. al călugărilor premonstratenzi în Oradea şi Pojon, fiind primul eminent. Nu-şi terminase încă studiile când mamă-sa muri, în 22 (Iulie)/3 August 1816, iar tatăl său în 25 Iulie/6 August 1821. După terminarea studiilor juridice se duse la Pesta ca practicant la tabla regească, câştigându-şi întreţinerea şi din ore de meditaţii. In calitate de meditator ajunse în familia macedo-română Pometa în care se şi căsători, în 30 Iunie/12 Iulie 1832, cu tânăra văduvă Anastasia Vulpe n. Pometa, o mare româncă şi ortodoxă, care a avut un rol important în formarea caracterului naţional al bărbatului ei. Examenul de advocat l-a dat la tabla regească din Pesta în 27 Septemvrie n. 1824, instalându-se ca advocat şi notar cambial în Pesta. In această calitate a funcţionat până la 1861, când a fost numit comite suprem (prefect) al comitatului Caraş. Partenie Cosma (Enciclopedia Română, vol. II p. 588—511) îl descrie astfel: „Om simpatic şi afabil, orator mare, caracter ferm, jurist renumit, deşi totdeauna român şi ortodox pronunţat, în scurt timp a devenit unul din cei mai căutaţi advocaţi în capitala Ungariei, ba ca apărător în procesele criminale era cel dintâi".

Casa lui era un cămin al naţionalismului, în care se adunau mai ales în Dumineci şi sărbători tinerii români cari studiau în Pesta. „Gojdu îşi petrecea cu ei, glumea şi cânta cu ei cântece naţionale şi-i însufleţea pentru idealuri naţionale". Era amic bun cu Şaguna şi a fost membru fondator al „Asociaţiunii". Ajungând prefect al judeţului Caraş, primul lucru pe care l-a făcut a fost să introducă în comitetul judeţean $^3/_4$ Români şi numai $^1/_4$ neromâni, iar în corpul funcţionăresc $^2/_3$ Români şi $^1/_3$ neromâni, dar toate posturile importante dându-le Românilor. Tot sub el s'a decretat limba română, limbă oficială a judeţului. In 1861 ţine o cuvântare memorabilă în dieta din Pesta, în care declară că uniunea Transilvaniei cu Ungaria decretată de dieta transilvană din 1848 a fost un act ilegal, pentrucă în acea dietă n'a fost reprezentat şi poporul român, de soartea căruia nu pot decide alţii.

Emanuil Gojdu a murit în 22 Ian./3 Februarie 1870. Prin testamentul său din 4 Nov. 1869 lasă aproape întreaga sa avere „acelei părţi a naţiunii române

din Ungaria și Transilvania, care aparține la confesiunea orientală și ortodoxă", pentruca din venituri să se constitue o fundațiune din care să se acorde burse de studiu tinerilor români ortodocși, iar după 100 de ani chiar și ajutoare preoților și învățătorilor săraci cu familii numeroase. Averea lichidă era în 1870 de 200.000 florini, iar în 1897 de 1.702.093 florini. Dela 1871 până la 1918 s'au dat o mulțime de burse.

Astăzi averea constă din 3 case mari în Budapesta în valoare de circa 45 milioane Lei și din acții la soc. „Pesti Hazai Takarékpénztár" și la „Hazai Bank" în valoare de circa 4 milioane Lei. Deci vre-o 50 milioane Lei.

Din nefericire însă reprezentanța „Fundațiunii Gojdu" nu mai este dela 1918 în măsură să acorde burse tinerilor români. Guvernul unguresc ține sub secvestru averea acestei „Fundațiuni" sub diferite pretexte. La 1932 s'au început negocieri între guvernul nostru și cel unguresc pentru repunerea „Fundațiunii Gojdu" în nobila funcțiune pentru care a destinat-o ctitorul ei, dar guvernul unguresc a întrerupt curând tratativele și de-atunci tot amână reluarea lor.

In ziua de 4 Februarie 1934 toate despărțămintele „Frăției Ortodoxe române", reprezentând pe atâția intelectuali cari s'au bucurat de ajutoarele acestei Fundațiuni, au cerut guvernului român să ia măsurile cele mai categorice pentru obținerea grabnică a Fundațiunii care poate ajuta atât de mult și azi fiilor săraci ai poporului nostru.

Dr. DUMITRU STĂNILOAE

PRECURSORII

Din trecutul revistelor de familie

O doamnă îmi povestea, zilele trecute, cum era așteptat foiletonul „Tribunei" de pe vremuri din Sibiu, de întreagă familia din care făcea parte, când apărea „Bunica". „Abia așteptam să apară numărul din „Tribuna", condusă pe atunci de Ion Slavici, de Gh. Coșbuc, și încă până nu se sbiciseră literele de tipar ne băteam *care* din noi copiii mai mărișori, să citim cu glas tare urmarea din „Bunica" scriitoarei cehe Bojena Niemțová, în traducerea bunului Jan Urban-Jarnik. (Au fost peste 80 de urmări. A apărut mai apoi în „Biblioteca Tribunei" și, în ediția a II-a, în 1926). Sub lumina potolită a lămpii de petrol citea unul din noi, de obiceiu eu, pățaniile minunatei bunici cehe, iar membrii familiei ascultau cu răsuflarea reținută, unii croșetând, alții lucrând la alt lucru de mână, tata, odihnindu-se după zdroaba zilei, — în jilț".

Așa ceva se petrecea și în familia noastră de nenumărate-ori, fie că sosea „Gazeta Transilvaniei", cu amintirile din 48 ale tribunului Vasile Moldovan, fie că aveam ca lectură ultimul număr din „Familia" lui Iosif Vulcan, „Rândunica" lui Silvestru Moldovan, sau „Vatra" lui Caragiale și Coșbuc.

Tata ocolea viața de cafenea, disprețuia certurile de partid și se simțea mai bine în familie. Dacă nu venea acasă la 8 seara, era eveniment — trimiteam la casină după el.

Când eram mai mici, eu și cu sorioara Agnes, Agniți, moartă mai apoi la vârsta de 5 ani, îl așteptam pe trepte acasă, într'o ascunzătoare — spărtură în zid. Da tata cu socoteala că suntem noi acolea, noi îi săream în cârcă, cu un „ham!", împrumutat de prin „Iancu Jianu", și, avându-ne în brațe, pe unul la stânga, pe altul la dreapta, urca treptele, în timp ce noi spărgeam în dinți, fericiți, la trofeele găsite în buzunarul de sus al surtucului: doi covrigi plini de

H. Strâmbulescu: O întrebare la fântână

sare. Și după cină — sub abajurul verde al lămpii de petrol (pe atunci nu era lumina electrică în Brașov!) — urmau ceasurile de recreare sufletească ideală. Mama cosea, tata traducea din Tolstoi, din

Grube, din Raimund, din Kotzebue, din Tschokke, iar noi copiii priveam mai întâi la icoanele de prin reviste, ascultam cele traduse și ochii nu ni se închideau decât după nouă, când trebuia să ne ducem la culcare.

Când am fost mai mărișor înțelegeam revistele de familie mult mai bine ca la început. Sâmbăta știam că sosește *„Familia"*. O „sorbeam" dintr'o „dușcă", dela pagina întâi până la poșta redacției.

Sărbătorirea din 1904 a lui Iosif Vulcan de întreg Ardealul românesc a fost foarte meritată, fiindcă revista lui a fost multă vreme o prețioasă hrană sufletească pentru familiile românești: O citea fata notarului român, liceanul de pe la școlile străine și dela cele 4 licee românești, teologul și pedagogul, dăscălimea și profesorimea.

Vioiu era redactată și *„Rândunica"* din Sibiu, a regretatului Silvestru Moldovan — dar fără să poată trăi și să aibă o influință așa de mare.

„Vatra" bucureșteană ar fi fost revista de familie ideală, dacă ar fi putut persevera. Gustul literar al redactorilor ei nu se mai discută. Societatea română n'a fost destul de închegată și de conștientă, ca să nu lase să dispară o publicație atât de minunată și de utilă. Editorul Sfetea și-a pus averea în joc și a trebuit să abandoneze ideea editării pe mai departe, în anul al doilea al apariției bine redactatei și bine ilustratei reviste.

A venit apoi *„Luceafărul"*, care a însemnat o piatră de încercare pentru publicul românesc din Ardeal. Domnii Octavian Goga și Oct. C. Tăslăuanu pot fi mândrii de activitatea dela „Luceafărul". Din revista studențească budapestană au făcut o revistă și de familie, ca succesoare a cetitorilor „Familiei", și pentru intelectualii mai subțiri, cari pretind o literatură selectă — o revistă, cu care ne-am putut arăta și în familiile românești, dar și în străinătate. Răsboiul a pus capăt acestei activități. Lipsa „Luceafărului" se simte și astăzi dureros.

Nu trebue uitată nici *„Consinzeana"* de sub conducerea pricepută a dlui Sebastian Bornemisa. „Consinzeana" a fost o vrednică urmașe a „Familiei". Mutându-se din Orăștie la Cluj, ea a fost silită să-și înceteze apariția, pe lângă toată sârguința și spiritul comercial al dlui Bornemisa.

Să mai amintim aici revistele pentru familie: *„Familia română"*; *„Foaia pentru toți"*, a regretatului Dumitru Stăncescu (ca „pereche" la „Biblioteca pentru toți"), *„Lumea ilustrată"*, redactată câtăva vreme și de Gh. Coșbuc, reviste de scurtă durată, cari n'au putut prinde rădăcini în sinul familiei românești.

(„Viața", „Pagini literare", „Floarea Albastră", „Sămănătorul", „Ramurile", „Viața Românească", n'au vrut să fie reviste de familie, cum și-au propus cele înșirate mai sus).

Pentruce recapitulările acestea? Pentrucă în timpul din urmă s'a vorbit cu insistență despre necesitatea unei reviste de familie.

Iată că acum o avem!

Să nu ni se spună: Avem „Ilustrațiunea română", „Realitatea ilustrată", „Adevărul literar și artistic". Nici una din publicațiile acestea *nu vrea* să fie revista de familie. Mai întâi fiindcă primele două dau întâietate părții informative, ilustrative, care predomină, iar „Adevărul literar și artistic" fiindcă are câteodată și inspirații literare de avangardă, cari nu cadrează cu o revistă pentru familiile intelectualilor de prin satele și orășelele noastre. (Aceasta nu vrea să fie o critică în defavorul publicațiilor menționate, ci o simplă constatare).

Mii de copii și tineri ca mine, cum m'am descris eu mai sus, vor vrea să aibă un nutremânt sufletesc asemănător cu cel din „Familia", firește schimbat după atmosfera timpului nostru. În zeci de mii de familii românești e de dorit să domnească, în satele și orășelele noastre, atmosfera descrisă în familia noastră de acum 35—40 de ani.

Săptămânal să aștepte tineretul și și cei bătrâni pe sfetnicul, care știe să răspândească gândurile utile și plăcute, ca tot mai mult să se consolideze conștiința creștinească și românească a fraților noștri.

HORIA P. PETRESCU

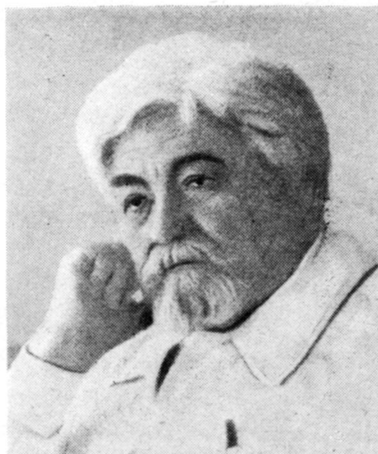
MEDICI CELEBRI

† Profesorul Dr. I. Cantacuzino

1863—1934

Cu Dr. I. Cantacuzino dispare un savant cu reputație mondială, care prin lucrări științifice în domeniul medicinei experimentale a contribuit nu numai la progresul acestei științe, dar și la bunul renume ale țării noastre; dispare profesorul iubit, stimat și admirat de elevi și colegi; dispare un bun și luminat patriot care a servit conștiincios țara, atât în timpul de pace cât și in timpul răsboiului; dispare un om cu suflet distins, care prin înfăptuiri legale și cinstite (mai ales în domeniul desrobirii clasei muncitoare) rămâne ca cel mai nobil și măreț exemplu de felul cum trebue să se conducă cineva în viața socială și națională.

Profesorul Dr. I. Cantacuzino a fost în institutul Pasteur din Paris cel mai de aproape colaborator al savantului Dr. Metschnikoff (în acest institut i se oferise un loc de conducere), profesor la facultatea de științâ din Iași, profesor de medicină experimentală

Prof. Dr. I. Cantacuzino

la facultatea de medicină din București (1902), director al serviciului sanitar (1908—1910), director general al sănătății în timpul răsboiului 1916—1918 și ministru al sănătății publice (în 1931).

Ca higienist a pus nu numai bazele unei organizări moderne a serviciului nostru sanitar, dar a înființat și condus „Institutul de seruri și vaccinuri" ce-i poartă numele.

Inițiator al luptei antituberculoase, a înființat „Societatea pentru profilaxia tuberculosei" și a introdus în țară vaccinarea antituberculoasă. Se ocupa în ultimul timp cu organizarea unei „Ligi naționale pentru combaterea tuberculosei".

Și-a câștigat o reputație mondială prin lucrările sale asupra imunității, scarlatinei, tuberculosei, tifosului exantematic, leprei etc.

Ca autoritate științifică a fost invitat în anii de după răsboiu să conferențieze în mai multe centre universitare din Franța, Belgia, Grecia etc.

Membru în comitetul de higienă și de cooperație intelectuală al Ligei Națiunilor, membru al Academiei române și al Academiilor de medicină și știință din Paris, profesorul I. Cantacuzino a fost proclamat doctor „honoris cauza" al universităților din Lyon, Bordeaux, Montpelier și Atena.

Actele vieții profesorului I. Cantacuzino sunt cu atât mai merituoase, cu cât au îmbrăcat totdeauna haina discrețiunei și modestiei.

Iată o împrejurare care exemplifică aceste calități.

In una din zilele anului 1909 un coleg medic care conducea în București o revistă medicală, vine să-i solicite permisiunea pentru apariția biografiei și fotografiei sale în revistă.

Profesorul Cantacuzino, cu bunăvoința cu care întâmpina pe toți ceice-l vizitau, îl întreabă dacă dragostea și dorința de a-i face plăcere sunt singurele și adevăratele motive ce-l îndeamnă să se ocupe de el.

Primind din partea colegului (destul de mirat) un răspuns afirmativ, profesorul îi spune foarte amabil: „Să nu te superi dacă-ți fac mărturisirea, că-mi displace să se vorbească sau să se scrie — chiar în bine, — despre persoana mea. Și fiindcă-mi declari că dorești să-mi faci o plăcere, atunci nu mi-o poți satisface decât împiedecând publicarea biografiei și reproducerea fotografiei. Cum însă te prețuiesc, ia la cunoștință, că ori de câteori vei avea nevoie de vre-o părere științifică, sau chiar de vre-un ajutor, îți stau bucuros la dispoziție."

Actul vorbește dela sine.

Ca unul care am fost mai în apropierea lui și deci l-am putut cunoaște mai bine, amintind în acest articol faptele sale, nu rămâne pentru greșelile lui, inerente de altfel făpturei omenești, decât să adaug creștineștile cuvinte: Dumnezeu să-l ierte.

Dr. GHEORGHE PREDA

VLĂSTARE ALE BISERICII

Frăția Ortodoxă Română

A răsărit o nouă societate religioasă.

Fără îndoială, glasul Celui de sus se aude la vreme de cumpene grele. Când glasul de sus e mai necesar.

In mijlocul depresiunii generale: politice, sociale și naționale, la începutul anului trecut, o seamă de personalități culturale, de devotați sacerdoți ai științei și culturii românești dela universitatea din Cluj, au lansat la 4 Ianuarie 1933 cunoscuta „Chemare" către credincioșii Bisericii ortodoxe române.

Iubitorii de mărgăritare ale graiului nostru își reamintesc cu drag frazele cu profundă rezonanță ale acelei chemări:

„Neamul românesc a plâns și s'a bucurat pe sfintele praguri ale Bisericii sale". Iată taina vieții lui!

Iar în concluzie: „Voind să apărăm națiunea întregită, trebue apărată *ortodoxia,* care rămâne și în viitor ceeace a fost în tot trecutul nostru: *puterea nebiruită de echilibrare sufletească a poporului nostru românesc"*.

Până la 5 Martie 1933, flacăra acestei solii profetice a străbătut în toate unghiurile Ardealului și a luminat toate meleagurile române.

Cetele smerite ale mulțimii simple au prin instinct *certitudinea,* că Dumnezeu e aproape de cei cuprinși de primejdii.

Tot astfel *văd* și cei cu adevărat culți, că lumea și viața sunt cârmuite de iubirea și atotputernicia lui Dumnezeu.

Confuzia și neînțelegerea și fatalitatea oarbă nu

stăpânește decât pe cei din zona de mijloc, a falsei culturi și a semidoctismului.

Urmarea *Chemării* a fost acea măreață adunare generală, ținută la Cluj în 5 Martie 1933, la Dumineca Ortodoxiei, când s'a constituit F. O. R-ul. Acolo s'a pecetluit încă odată solidaritatea dintre Păstori și Turmă, dintre Ortodoxie și Neam.

Animatorul mobilizării sufletești din Ardeal, I. P. S. Mitropolit Nicolae, printr'o magistrală cuvântare programatică, a tras adâncă brazdă în opera de regenerare religioasă morală.

Dela 1 Dec. 1918, când s'a decretat alipirea noastră la Patria-mamă, nu s'a mai produs în Ardeal o manifestație mai măreață. Alba Iulia și Clujul sunt menite să între în istorie, umbrite de o aureolă simbolică. La Alba Iulia s'a pecetluit libertatea națională, la Cluj s'a afirmat conștiința ortodoxă a poporului nostru.

Infăptuirea Frăției Ortodoxe Române s'a zămislit în Ardeal din nevoea psihologică și morală a *întoarcerii la Hristos.*

Nația noastră a înfruntat urgiile trecutului în Ardeal, împlinind rolul Andromahei de demult. Pătura intelectuală a ținut să dovedească odată mai mult, că n'a uitat nimic din trecutul neamului și vrea să se călăuzească de luminile noastre seculare. Ea nu vrea să înăbușească nici unda mistică din îndepărtata copilărie.

Câtă vreme vom trăi umblând pe căile slujirii lui Dumnezeu și ne vom închina Lui cu smerenie și cu sinceritate, El ne va trimite ajutor, se va sălășlui

Prof. Sextil Pușcariu, președintele F. O. R.-ului

în noi, atrăgându-ne la sine și împărtășindu-ne la orice nevoi harul, care izvorește din inima iubirii Lui și din coasta străpunsă de suliță a Mântuitorului nostru.

I. P. S. Nicolae a amintit în discursul său dela Cluj de anticlericalismul care tulbură viața bisericii la alte popoare. Dar mai cumplit decât anticlericalismul este scepticismul și indiferentismul religios,

Ședința de constituire a F. O. R.-ului. Teatrul Național din Cluj. 5 Martie 1933. In față, dela stânga spre dreapta: P. S. Episcop Nicolae Ivan, I. P. S. Mitropolit Dr. Nicolae Bălan, I. P. S. Patriarh Dr. Miron Cristea, P. S. Episcop Roman Ciorogariu și P. S. Episcop Dr. Grigorie Comșa

cari corăspund conrupţiei în viaţa publică şi imoralităţii sociale.

Să ne întoarcem la principiile fundamentale preconizate în cazania Ierarhului nostru, la Hristosul slujirii şi al jertfirii de sine.

Intoarcerea la Hristos nu se reduce numai la împopularea lăcaşurilor de închinare, ci mai vârtos la părăsirea tradiţionalei şi convenţionalei nepăsări, aprinzând în suflete flacăra potolită a iubirii de Mântuitorul personal, punând îngrădire undelor de morală laxă, de lăcomie şi de egoism, regenerând astfel viaţa obştească.

In slujba acestei întoarceri către Hristos s'a pus şi Frăţia ortodoxă română.

Intraţi sub steagul ei mântuitor toţi cei de-un sânge şi de-o lege!

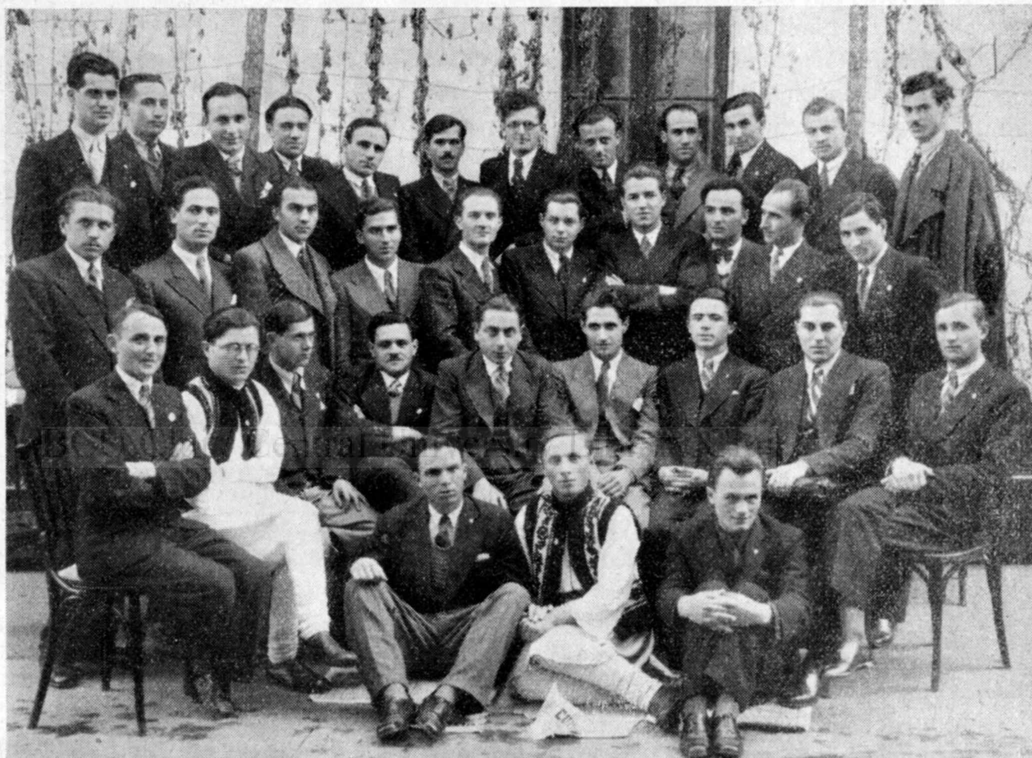
TR. SCOROBEŢ

VIAŢA STUDENŢEASCĂ

Tineretul şi Frăţia ortodoxă

Din multiplele probleme cari bat la poarta conştiinţii şi solicită sufletul generaţiei tinere, se poate uşor desprinde problema creştină, care a reuşit să-l alimenteze mai durabil şi cu mai multă perseverenţă.

Nici nu se putea altfel. Creştinismul e doar expresia tinereţii veşnice, a libertăţii şi a personalităţii indestructibile. Cu noi şi noi forţe inepuizabile şi mereu în creştere, el e izvorul virtuţilor cari pot încununa primăvara unei vieţi, cum e cea a tineretului. Orice alt drum duce spre negarea şi distrugerea tinereţii, spre îmbătrânire înainte de vreme. Din lupta care se dă, cu mai multă acuitate în sufletul tânărului între ideal şi cruda realitate, sublim şi josnic, lumină şi întunerec, virtute şi viţiu, spirit şi materie, urmarea celor dintâi dintre alternative e drumul indicat de lumina evangeliei. Urmarea lor şi interpretarea vieţii în această lumină formează tinereţea, generozitatea, devotamentul, tăria, candoarea, seninătatea şi optimismul activ al unui tânăr.

Consiliul „Uniunii Naţionale a Studenţilor Creştini Români". 1933

In profunzimea sufletului său tineretul universitar a manifestat un ataşament faţă de aceste principii creştine. A lipsit însă alvia prin care să se canalizeze aceste sentimente spre fapte creştine, prin care aceste virtualităţi să devină realitate creştină.

Rămas izolat într'un mediu şi climat propriu, el încă n'a început drumul faptei creştine. De aceea hotărârea atât de frumoasă a elitei intelectualilor — pornită din înălţimea corpului profesoral universitar — de-a activa alături de Biserică la înălţarea vieţii pe un plan creştin din pulberea în care se află, strângând rândurile în jurul altarelor strămoşeşti, prin formarea unei „Frăţii ortodoxe române", nu poate rămânea străină tineretului. Ea îi îmbie exemplul şi alvia pe care trebue să urmeze. In organismul Bisericii tineretul formează un mădular de seamă şi deci e chemat să lucreze în armonie cu celelalte mădulări. Incadrarea tineretului, ataşarea şi colaborarea lui cu „Frăţia ortodoxă", ar însemna începutul realizărilor creştine în mediul tineretului. Scara purificării vieţii s'ar lărgi, cuprinzând şi câmpul cel mai înflorit, al tinereţii. Dacă fiecare tânăr ar fi sămănătorul concepţiei înalte de viaţă şi interpretul acesteia în sens creştin, ar fi dovada cea mai peremptorie, că tineretul român e creştin.

„Viaţa ilustrată" plecând cu acest gând înalt de-a prezenta viaţa în lumina concepţiei creştine, se îndreaptă şi către aceia, în al căror suflet, după încercări şi sbuciumări, se cristalizează liniile vieţii creştine. În aceste coloane vom încresta toate gândurile de lumină, ca şi preocupările de ordin superior, cari vor frământa sufletul tineretului, convinşi fiind, că'n felul acesta — încadrându-ne în lupta pentru regenerarea neamului — ne vom face o datorie sfântă şi către Dumnezeu şi către oameni.

V. COMAN

In Germania și la noi

Noua cârmuire din Germania, în ordinea morală a început o sănătoasă epurare a moravurilor decadente ale veacului nostru. Incă în primele zile ale înscăunării regimului național-socialist creștin s'au făcut prin piețele publice ale orașelor germane celebrele „cremațiuni" ale cărților păgubitoare de suflet, cari au rămas de pomină prin ceremonialul entuziast cu care erau duse la rug.

Toți negustorii de literatură ieftină, toți băeții de prăvălie improvizați în furnizori de merinde sufletească pentru marele popor german ce-și pierduse busola și căzuse într'o cumplită descurajare morală în anii de după răsboiu, au trebuit să iee lumea în cap. In Germania convalescentă nu mai aveau loc. Germania mântuită își pregătea însănătoșirea prin desgroparea calităților de rasă ale sufletului aric amorțit și năpădit de felurite specii de cucute.

Campania pentru însănătoșirea morală a Germaniei continuă cu o stăruință și o înverșunare impresionantă.

După cremațiunea cărților imorale urmează înmormântarea dansurilor moderne, cea mai tipică dovadă a anarhiei simțurilor și poftelor în care a împins lumea modernă anarhia morală de după răsboiu. In locul acestor „gustoase" și diforme distracții — sau „manifestații de artă", cum le spun obișnuiții localurilor de petrecere — sunt chemate la viață dansurile naționale germane; în speță: greoaia și sobra horă teutonică și altele, cari verificate sute de ani, s'au dovedit a fi singurele dansuri ce se armonizează perfect cu spiritul și cu specificul etnic german care le-a creiat.

Moda desmățată din zilele noastre, cu felurite feluri de îmbrăcăminte indecentă, tot în Germania a fost pusă la stâlp. Doamna Magda Goebbels, soția neastâmpăratului ministru al propagandei Reichului, conduce campania de „expulzare" a modei ușoare de astăzi și scoate din epopeele naționale germane unde le-a coperit uitarea, figuri de prințese burgunde, fiice și soții de regi, eroine ale demnității, ale curajului și respectului pentru legământul conjugal și pun înfățișarea lor de augustă demnitate și decență în locul manechinelor vii din casele de modă.

Cât de frumoasă este această întoarcere la spiritul sobru și demn al trecutului! Citim și noi Românii cântecul Nibelungilor și ne minunăm de țesătura masivă și profund morală a sufletelor ce se oglindesc într'ânsul. Femeile germane se întorc la vremile lui Siegfried și ale Kriemhidei. Femeile României — dacă matroana Cornelia, mama Grachilor, e prea departe — au viețile slăvitelor domnițe din Valachia și Moldova, pe care imaginația noastră încălzită de amintirea lor și le reprezintă așa cum ni le-a păstrat istoria: temple ale virtuții, adevărate virtuoase ale lucrului casnic,

Grigorescu: Dorobanțul

artiste ale acului și țesăturilor, îmbujorate de o sănătate și o gingășie pe care numai virtutea o putea pune în obrajii lor rumeni asemenea celor ai îngerilor din icoane, cu vestminte lungi și cuviincioase, împletite din fuiorul și borangicul răsucit de degetele lor delicate, cu priviri sfioase fixate în pământ, ca omul cucernic în drum spre Biserică și cu gândurile incomparabil mai albe, mai pure decât ale femeii emancipată de obligațiunile căminului conjugal și luată „la remorcă" de partidele politice.

La noi, învârtita și hora românească — podoaba jocurilor noastre de pe sate — de mult sunt puse în primejdia de a fi înlocuite sau barem împărțite cu tango-urile și rumbele importate dela oraș de flăcăii și fetele cari au slujit pe la stăpâni, au îmbrăcat haine nemțești și s'au domnit în lege.

La noi, când în Germania literatura pornografică e scoasă în piața publică și arsă, cărțile din „biblioteca celor cinșpe lei" și fascicolele de-un leu sunt „en vogue".

In Germania s'a inaugurat, cu energie și cu adeziunea unui întreg popor trezit din amorțeala în care l-au cufundat semănătorii de neghină, epoca virtuții. Când va începe această epocă și la noi?

GRIGORIE T. MARCU

CRONICA LITERARĂ

DOCTORUL TAIFUN de *Gala Galaction.* Editura „Cultura Naţională“ Bucureşti 1933.

Ultima carte a părintelui Gala Galaction este un roman cu teză. In acest sens el este prefaţat de-o scrisoare a autorului către dl Dimitrie Caracostea, profesor universitar la Bucureşti. Din prefaţă suntem deplin lămuriţi despre intenţiile religioase şi morale ale romanului; mai puţin totuşi din cuprinsul lui. Teza pe care o pune scriitorul este următoarea: poate fi iertată de societate şi de morala bisericii o femeie adulteră-pluriviră, care păcătueşte împinsă la adulter de meschinăria şi brutalitatea soţului legitim, de toriditatea atavică a sângelui — bunica a fost ţigancă — şi de fatalitatea împrejurărilor de viaţă? Numai cât doamna Florica Vasilescu-Plopu, soţia lui Manole Vasilescu-Plopu, îşi înşeală soţul şi din calcul. Oricât ar pleda în favoarea ei sentimentele de maternitate, grija pentru copiii ei legitimi şi nelegitimi, această notă calculată din caracterul ei nu ne dispune favorabil. De ce oare şi-a ales de prim amant chiar pe milionarul profesor-cardiolog, doctorul Bobârcă, supranumit Doctorul Taifun? De ce chiar acest doctor naiv şi asocial, cu gărgăunii lui de martir al iubirilor neîmpărtăşite din cauza urâţeniei sale fizice, este ales ca să devină tatăl plodului născut din adulter? Se prea vede că argumentarea autorului este cusută cu aţă albă; întreagă structura de idei a romanului suferе de artificialitate.

Artificială, sau mai bine zis *făcută* — deşi recunoaştem ingenios făcută — este şi acţiunea acestui mic roman. Foarte concentrată ea este şi neverosimil interesantă. Luăm parte la două mari spovedanii sau pledoarii (chestie de nuanţă), cari se succed în mai puţin de 24 ore (precept al dramei clasice): 1. una a doctorului Taifun către prietenul său doctorul Hristudorache, pe malul mării la Constanţa; 2. alta, cea principală, a doamnei Floreal în faţa tribunalului improvizat, în casa profesorului, din cei doi amanţi, doctorul Taifun şi secretarul general Vlad Gherasimescu şi din arbitrul amic, doctorul Hristudorache. Aceste două spovedanii constitue fondul romanului. Din ele se închiagă şi argumentarea lui şi din ele reies şi părţile lui slabe. Mai ales îmi pare că romanului — dramatic prin compoziţie — îi lipseşte unitatea de concepţie. Rămânem nelămuriţi, dacă doctorul Taifun iartă pe Floreal pentru infidelităţile şi infamiile ei, convins de pledoaria femeii inteligente şi de judecata creştinească a doctorului prieten, sau poate subconştientul său îl îndemna, ca pe-un sclav al simţurilor să se dea robit oricum acestei splendide hetaire. Sfârşitul ne dă de bănuit. Intr'adevăr citatul din Iliada III. 156—157: „Nu e crimă ca Troenii şi Aheii, cu frumoasele pulpare, pentru o astfel de femeie să îndure suferinţe multă vreme“ ne lasă sceptici asupra adevăratelor motive de iertare din complexul sufletesc al doctorului Taifun. Iată dar că scris cu teză, susţinând deci o anumită convingere morală, romanul dlui Galaction ne lasă neconvinşi. Iar interpretarea prin citatul din Biblie (Ioan cap. III.) cu judecata adâncă a Mântuitorului asupra femeii prinse în preacurvie, dacă ne lămureşte despre starea de spirit a celor trei judecători, achitând pe Floreal, nu este suficientă pentru a rezolva problema în lumina ei socială şi creştină. Rămânem nedumeriţi, dacă iertarea femeii adultere de către doctorul Taifun şi căsătoria lor întemeiată în asemenea condiţii poate rezista moralei creştineşti din actuala societate?

Dar toate aceste argumentări nu ar avea nici o importanţă, dacă romanul ar fi mai uman prin laturea sa epică. Personagiile însă, ca şi acţiunea, ca şi ideologia sunt convenţionale, şterse, în cazul cel mai bun antipatice. Insăşi Floreal — de altfel singura eroină a romanului — femeia-fatală, femeia-păcat cu componentele-i sufleteşti bizare de elevaţie sufletească şi mahalagism bucureştean, cu viaţa-i împărţită între bărbaţi şi proprii copii, pe lângă toată strădania autorului, nu reuşeşte să ne devină simpatică. Este prea mult femelă şi prea puţin femeie. Cetind romanul nu rămânem deci cu impresia unei umanităţi puternice, sbuciumate, adevărate şi sincere. (In treacăt notăm totuşi o remarcă foarte justă asupra anarhiei sufleteşti a tineretului de azi, concretizată în Titu Mărgărit, şeful de cabinet al lui Gherasimescu).

Pe părintele Galaction îl ceteam încă înainte de răsboiul mondial. Scrisul său pasionat, liric, cu înflorituri de fină horbotă, cu rezonanţe intime de conflict sufletesc între cucernicie şi ispitele lumei, avea o notă de profundă sinceritate. Zadarnic am căuta-o în această carte, precum zadarnic am căuta farmecul naiv-epic din „Papucii lui Mahmud“.

In schimb găsim şi'n „Doctorul Taifun“ o fermecătoare limbă, admirabile comparaţii, fine citate din literatura universală (Iliada, Euripide, Hamlet, Eminescu) şi o notă de intelectualism superior, nu atât în dialectica argumentelor, cât în ţesutul subtil al ideilor; păcat doar că şi aceste frumuseţi de formă au uneori tonul prea doctoral, stânjenindu-ne în parte contemplaţia estetică.

PETRE DRĂGHICI

CATACLISMUL ANULUI 2000, roman de *Dorina V. Ienciu.* Editura P. Suru. Bucureşti, 1933. Pag. 216. Lei 50.

Firea omenească, dornică de mai bine, ori de câteori se loveşte de câte un rău individual sau social, pe care nu-l poate înlătura, se refugiază în lumea fantaziei. Aci îşi croieşte o lume aparte, mai mult sau mai puţin deosebită de cea obiectivă-reală, în conformitate cu dorinţele şi aspiraţiile sale. Utopiile sociale, morale, politice, ştiinţifice etc. sunt expresia cea mai fidelă a acestei tendinţe omeneşti. Şi nu rareori intuiţia profetică a utopiştilor a prevăzut prefaceri de civilizaţie, datorită invenţiilor ce le-au întrezărit a simţit schimbări de natură morală sau socială, pe care le-au anticipat.

„Cataclismul anului 2000“ este o utopie socială şi morală. Subiectul romanului se poate schiţa în câteva cuvinte. Trei locuitori ai planetei Marte, Saturnus, reprezentantul ştiinţei, Uranus, reprezentantul moralei şi Marte, reprezentantul artei, coboară pe pământ cu scopul de a face studii. Aci sunt găzduiţi la astronomul Fidias Luce din Roma. Acesta,

fiica acestuia Zeea, o ființă înzestrată cu cele mai superioare calități femeiești — gingășie, sensibilitate, afecțiune, înțelegere — și fiul acestuia Marius, chirurg renumit, călăuzesc pe oaspeți și le dau ocazie să cunoască civilizația și orânduirea socială și morală a pământenilor. Aceștia la rândul lor îi inițiază în felul de a trăi al Marțienilor. In timpul acesta între Zeea și Marte se înfiripează o dragoste, care duce la căsătoria lor. Ei devin conducătorii noului stat.

Noua lume este o lume ideală, în care suferința trupească și sufletească este înlăturată. Toți oamenii lucrează, fiecare după puterile sale, la realizarea binelui, adevărului și frumosului.

Ceeace te face să urmărești desfășurarea evenimentelor cu o atenție încordată, însoțită de o plăcere și satisfacție sufletească deosebită, este suflul idealismului care respiră din fiecare pagină, însoțit de muzicalitatea poetică a limbei în care este turnată povestirea. Pasagii întregi, în care sunt prinse colțuri din natură, sunt redate cu o măestrie surprinzătoare.

Romanul poate fi cetit cu aceeaș plăcere de copilul din epoca pubertății, stăpânit de vraja călătoriilor miraculoase, de adolescentul dornic după o iubire ideală nepângărită de pornirile sexualității fizice, ca și de adultul, care caută să guste farmecul descrierilor sau să se identifice cu problemele morale și sociale, cari îi deschid orizonturi noi de muncă.

L. BOLOGA

Jean Bart (Eugen Botez): EUROPOLIS, roman, ed. II cu o prefață de G. Călinescu. Editura „Adevărul" București 1933.

In ultimul timp au apărut în literatura românească foarte multe romane. In ele se oglindește mai ales societatea românească de după răsboi. Hotarele țării mărite cuprind nenumărate aspecte de societăți, moravuri și peisagii. Astfel găsim societatea ardeleană zugrăvită în romanele dlor Rebreanu și Agârbiceanu, mediul moldovenesc redat în cărțile dlor Sadoveanu și I. Teodoreanu, cel basarabean la dl Stere, iar cel muntean (capitala și provincia) la dl Cezar Petrescu; mahalaua, ghettoul, viața rustică sunt tratate mai special în romanele dlor I. Peltz, G. Zamfirescu, Victor Popa și Teodorescu-Braniște. Un foarte interesant roman, în care ni se zugrăvește un colț necunoscut Țării noastre este „Europolis", romanul talentatului scriitor, mort de curând: Jean Bart. Ofițer de marină, descendent dintr'o veche familie de boieri moldoveni, regretatul scriitor ne-a dat în singurul său roman întreaga măsură a talentului.

„Europolis" este romanul orășelului și portului cosmopolit „Sulina" cu viața lui maritimă și înfloritoare, cu bucuriile și suferințele unei lumi heterogene, bizare și puțin cunoscute în restul țării. Marea cu poezia și cu oamenii ei: piloți și pescari din deltă, agenți comerciali, căpitani de vapoare, armatori, negutători de grâne, vameși, aventurieri de diferite neamuri și rase se desfășoară înaintea ochilor noștri, ca'ntr'un grandios film. Prin structura lor sufletească deosebită personagiile nu-și găsesc similarul în literatura noastră, decât doar la dl Panait Istrati în romanul său „Naranțula" (apărut în franțuzește). Iar peisagii din deltă, acestea desigur neintrecute, găsim în cărțile dlui Sadoveanu.

Acțiunea romanului este foarte vie și antrenantă, deși poate nu destul de unitară, întrucât viața sufletească a principalilor eroi nu este deajuns adâncită. Distincția între eroi principali și secundari nici nu se prea poate face în acest roman, căruia totuși bogăția acțiunilor secundare, a întâmplărilor, evenimentelor și aventurilor, împletindu-se într'o compoziție logică și naturală, îi dau un deosebit farmec la lectură. In colonia grecească din Sulina este așteptată cu multă agitație, aproape c'o mică revoluție, sosirea americanului — presupus bogat — Nicola Maruli, fratele pilotului, Stamati Maruli. Speranțe, planuri mărețe de afaceri, combinații fantastice, pariuri se leagă de presupusul capital al acestui înstrăinat fiu al Eladei, care sosește în tovărășia fiicei sale, încântătoarea negresă: Evanția. Destinul tragic al Evanției și al tatălui ei — fost pușcăriaș, pentr'o crimă din răzbunare, în Guyana franceză — formează epizodul principal al romanului. In jurul lor gravitează celelalte personagii: ofițerul de marină, Neagul, amantul ideal al Evanției; căpitanul Angelo Deliu, cuceritorul frumos și fără scrupule; Mincu și ceilalți ofițeri de marină — mai complecși și interesanți decât camarazii lor de uscat — mândra și nefericita Penelope; doctorii nenea Tomiță și Barbă-Roșie; agenții comerciali Stamati, Logaridis, Karaianis; măestrul Jac, simpaticul aventurier; lupii de mare Barba Spiro și Lecca; vameși români, infirmiere engleze, dansatoare, marinari și hamali internaționali etc. Bogata frescă omenească și multiplele intrigi dau farmecul epic romanului, iar pe cel pitoresc: acostarea și plecarea vapoarelor, viața de agenții, cafenele și localuri de petrecere, digul, palatele comisiunii europene, delta și marea cu nenumăratele ei aspecte.

Personagiile, deși în mare parte numai schițate, respiră și trăesc, sunt o adevărată umanitate, puternică și impresionantă.

In deosebi psihologia etern omenească, aceeaș neschimbată dela Herodot și Homer până'n zilele noastre, a membrilor coloniei grecești: navigatori pribegi, înfrățiți cu marea, oameni de afaceri, dar și poeți, îmbinând în sufletul lor complex cea mai practică speculație comercială, cu cele mai îndrăznețe visuri ale unei nestrunite imaginații, este nu se poate mai bine realizată.

De altfel nicăeri, ca'n acest port cosmopolit, unde bătrânul Danubiu își pierde și apa și numele în mare... nu ar fi putut găsi talentul creator al scriitorului un mediu mai potrivit geniului său. Romanul este scris vioi, ușor, curgător, ceeace adaogă meritul de formă meritelor de fond. Mediul interesant, nou și acțiunea vie fac din acest roman una dintre cele mai plăcute cărți de lectură, apărute în ultimul an.

O melancolică, dar așa de omenească filosofie se desprinde din întreaga povestive, rezumată în „Epilogul" — aproape o poemă — asupra zădărniciei și vremelniciei așezărilor omenești. Roman numai de acțiune și nu de analiză, deci adevărat roman epic, „Europolis" este printre puținele cărți care vor rămânea în literatura românească.

PETRE DRĂGHICI

La noi

MM. LL. Regele Carol II şi Regele Boris

MM. LL. Regina Ioana şi Regina Maria şi A. S. R. Prinţul Nicolae

ŢARA noastră a avut bucuria de a primi de curând vizita regelui Boris şi a reginei Ioana, suveranii Bulgariei. Inalţii oaspeţi au răspuns la vizita pe care o făcuse în Bulgaria, anul trecut, M. Sa regele Carol II al României. Intâlnirea celor doi suverani subliniază tendinţa de creştinească apropiere dintre cele două ţări ortodoxe: România şi Bulgaria.

M. S. Regele Carol II citind mesagiul

Ştefan Cicio Pop

LA 1 Februarie a. c., s'a deschis noua sesiune a Corpurilor legiuitoare.

VINERI, 16 Februarie a. c. a adormit întru Domnul Ştefan Cicio Pop, fost în mai multe rânduri ministru şi preşedinte al Camerii deputaţilor.

Venerabilul septuagenar se mută dintre cei vii după o viaţă de luptă eroică închinată integral neamului pe care l-a iubit şi l-a slujit cu credinţă nestrămutată, în vremile de cumplită robie ungurească şi în zilele măririi noastre naţionale deopotrivă.

DUPĂ răsboiu, când în diferite rânduri a fost ministru al instrucțiunii publice, dl Dr. C. Angelescu a dus o intensă campanie pentru zidirea localurilor de școală.

Conducând acelaș departament în guvernul actual, d-sa a reînființat de curând o mulțime de posturi învățătorești desființate de ultimele guverne.

TEWFIC RUJDY BEY, ministrul de externe al Turciei, a făcut o vizită la București. D-sa a avut mai multe întrevederi cu conducătorii statului nostru, discutând pactul țărilor balcanice, semnat de curând la Atena.

Dr. C. Angelescu

Tewfic Rujdy Bey

La alții

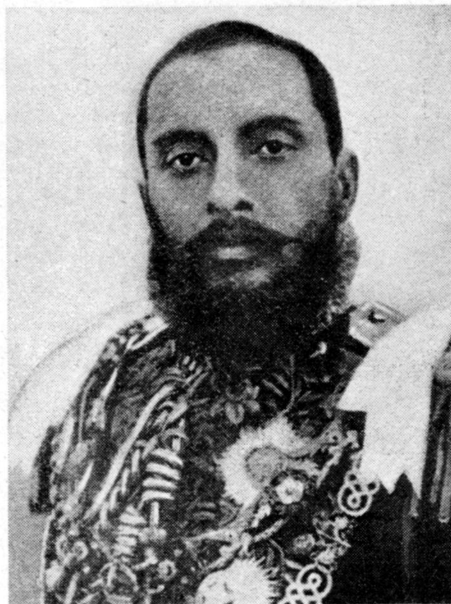
AUSTRIA a fost teatrul unui răsboiu civil în toată regula. El a durat o săptămână încheiată. Acest răsboiu care a început în Linz și care s'a întins în scurt timp în întreagă țara, a fost de o violență deosebită în Viena. El a fost provocat de comuniștii cari voiau să răstoarne ordinea stabilită. După lupte crâncene, cu mitraliere și tunuri, lupte pe urma cărora au rămas câteva mii de morți și răniți, trupele guvernului Dolfuss au izbutit să restabilească ordinea.

SCANDALUL aventurierului financiar Staviski a provocat o vie agitație în întreagă Franța. Agitația a degenerat în violente lupte de stradă, cu morți, cu răniți, cu ruine. Guvernul Daladier a trebuit să se retragă, urmându-i un guvern de concentrare în frunte cu Dl Doumergue, fost președinte al Republicii.

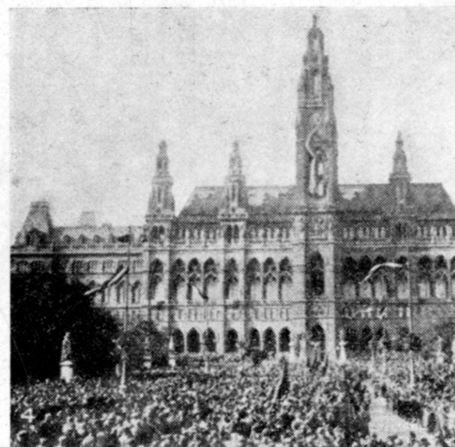
PE URMA ultimului cutremur care a pustiit întinse regiuni din India s'a prăbușit și palatul Maharadjei Shumshere, îngropând sub ruinele sale și pe cele două fiice ale lui.

Nu e nici Matusalem, nici părintele Gala Galaction, ci marele scriitor austriac Hermann Bahr, mort într'una din zilele lunei trecute.

Maharadja Shumshere de Nepal.

Palatul „primăriei din Viena, reocupat de „Heimwehr".

Viața veselă

Directorul: — Va să zică ai recomandație dela domnul ministru. Ei bine, spune la ce te pricepi?

Tinărul: — Păi, dacă mă pricepeam la ceva, credeți că mai aveam nevoe de recomandația domnului ministru?

INSPECȚIE

— Ghiță Vasilescu!

— !

— Spune-mi un verb!

— Boul.

— Boul? Ei bine, conjugă-l!

— Eu bou, tu bou, el bou; noi...

— Destul. Ai dreptate: Eu sunt bou fiindcă nu vă inspectez mai des, tu ești bou fiindcă nu ști să spui un verb, iar dl învățător e bou fiindcă nu te-a învățat.

TUN NOU

Un creștin sosit din Germania povestea prietinilor săi, că a văzut un clopot care cântărea 6000 kg.

— Asta nu-i nimic — zise celalalt. In America am văzut un tun, a cărui gură numai cântărea 10.000 kg.

LA ȘCOALĂ

Invățătorul către elev: Cum, nu ști cine a fost Columb? Și când mă gândesc că tatăl tău e negustor de ouă...

PETROLIFERE

— Domnule director, aș putea obține dela Dvoastră niște benzină ușoară?

— Cam greu.

— Dar benzină grea?

— Mai ușor.

DRAGOSTE CU FOC...

Domnișoara către dommnul cu care dansează: — Azi te prezinți tatii și îi ceri mâna mea. Domnul: — Când sunt mai fericit lângă tine, găsești totdeauna mijlocul să mă indispui...

MITICĂ LA CAZARMĂ

Mitică își face armata și, de inimă rea, o ține într'o beutură. Cum apucă două-trei minute libere, se repede la cantină și se aprovizionează.

Intr'o zi, majorul îl întâlnește venind spre dormitor și-i vede sticla cu băuturică în buzunar.

— Ce-ai acolo, leat? — îl întreabă gradatul?

— O sticlă don' plutonier — răspunde Mitică, vrând să treacă mai departe.

— Bine mă, idiotule, văd eu că e sticlă, dar ce-ai în ea? — insistă majorul.

— Coniac! — răspunde supărat Mitică.

— Coniac? Și pentru cine acest coniac?

— Jumătate pentru mine și jumătate pentru un camarad.

— Așa? Fă bine și dă-mi mie jumătatea camaradului, că te trec la sâmbete...

— Imposibil, don' plotonier — ripostează Mitică — pentrucă jumătatea camaradului meu este cea dela fundul sticlei.

O FAPTĂ BUNĂ

Weis și Calman, ieșind din cafenea întâlnesc o biată femeie cu un copilaș în brațe.

— Ce ai, de ce plângi? — o întreabă Weis.

Nu găsesc de lucru, și ne-e foame, răspunse femeia.

— N'am schimbat, dar ia hârtia asta de 500 de lei, schimb-o și adu-mi restul după ce vei opri d-ta 50 de lei.

Bucuroasă, femeia intră într'o băcănie și după ce cumpără ceva, se întoarse aducând 450 lei lui Weis și mulțumindu-i de bunătatea lui, se depărtă cu copilașul.

— Ce folos ai tu dela o așa generozitate? — întrebă foarte mirat Calman.

— Am de două ori folos: Am făcut o faptă bună dând femeii 50 de lei, și am schimbat o bancnotă falsă.

GALANTERIE

O doamnă corpolentă se urcă în autobuzul Nr. 2. E timpul prânzului și toate locurile sunt pline. Preocupați de grijile cotidiane, pasagerii rămân neclintiți la locurile lor. Nici unul nu pare dispus să dea dovadă de cavalerism față de respectabila doamnă, care indignată se adresează unui tânăr din față:

— Pe vremea când aveam vârsta d-tale, tinere, un bărbat n'ar fi lăsat niciodată o doamnă să stea în picioare în autobuz.

— Cred și eu, doamnă, — răspunse tânărul tușind semnificativ — căci pe vremea când aveați dvoastră vârsta mea, nici nu existau încă autobuze.

AU APĂRUT DE CURÂND:

Sergiu Bulgakoff

ORTODOXIA

în româneşte de Nicolae Grosu

Pagini 245. Lei 120.

Fr. W. Foerster

HRISTOS ŞI VIAŢA OMENEASCA

In româneşte de Nicolae Colan

Pagini 294. Lei 65.

COLECŢIA „PROBLEMELE VREMII“:

Mitropolitul NICOLAE

PAVEL, APOSTOLUL LUI HRISTOS

Pagini 57. Lei 23

Nicolae Colan

BIBLIA ŞI INTELECTUALII

Pagini 78. Lei 25.

Wisser't Hooft

ORTODOXIA VAZUTĂ DE UN PROTESTANT

In româneşte de Teodor Bodogae

Pagini 58. Lei 25.

ÎN BIBLIOTECA ASOCIAŢIEI MIRENILOR „FRĂŢIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ“

Au apărut:

1. I. Lupaş: Opera culturală şi educativă a Bisericii ortodoxe în viaţa poporului român. Lei 10.
2. Mitropolitul Dr. Nicolae Bălan: Ortodoxia în mijlocul frământărilor de azi. Lei 5.
3. Biroul F. O. R.: Intemeierea „Frăţiei ortodoxe Române“. Actele adunării generale dela Cluj. 5 Martie 1933, cu Statutele Asociaţiei. Lei 10.
4. Sextil Puşcariu: Misiunea istorică a ortodoxiei române. Lei 5.
5. Gh. Bogdan-Duică: Petru Maior şi Iustinus Febronius sau Petru Maior ca vrăşmaş al Papei. Lei 6.

VOR APAREA IN CURÂND:

Fr. W. Foerster

RELIGIA ŞI FORMAREA CARACTERULUI

In româneşte de Preoţii I. Negoiţă şi N. Donos.

I. N. Lungulescu

PROBLEMA SUFLETULUI IN CULTURA CONTIMPORANĂ

Comande la: LIBRĂRIA ARHIDIECEZANĂ, SIBIU.

TIPARUL TIPOGRAFIEI ARHIDIECEZANE, SIBIU.

IN ACEST NUMĂR:

PENTRU COLABORATORI.

Revista se pune sub tipar totdeauna la 15 ale lunei. Domnii colaboratori sunt rugaţi să-şi trimită manuscrisele până la această dată. Rugăm articole scurte, scrise citeţ, pe o singură pagină a hârtiei. Intrucât e posibil, dorim ilustraţii (fotografii) la text. Ordinea articolelor e determinată de necesităţi tehnice, nu de alte consideraţii. — Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază.

Primim spre publicare cronici despre evenimentele culturale şi sociale din oricare parte a ţării. Aceste cronici trebue să fie însă însoţite de fotografii.

Domnii colaboratori sunt rugaţi să-şi trimită fotografia la redacţia revistei.

VIAȚA ILUSTRATĂ

REVISTĂ DE FAMILIE

APARE LUNAR

SUB AUSPICIILE „FRĂȚIEI ORTODOXE ROMÂNE", SECȚIA SIBIU

ABONAMENTUL PE UN AN 200 LEI. PE O JUMĂTATE DE AN 100 LEI. UN NUMĂR 20 LEI

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: SIBIU, ACADEMIA TEOLOGICĂ „ANDREIANĂ"

Autorii și editurile cari vor să li se anunțe cărțile sau revistele în „Viața Ilustrată", vor trimite redacției noastre câte un exemplar din aceste cărți sau reviste.

Cititorii cari nu doresc să aboneze „Viața Ilustrată", sunt insistent rugați să retrimită acest număr redacției.

Recomandând „Viața Ilustrată" prietinilor D-Voastră, ne veți ajuta s'o scoatem mai bogată și mai ieftină.

Celuice ne face 10 abonamente plătite înainte, îi trimitem revista gratuit.

Dacă doriți să aveți „Viața Ilustrată" și pe viitor, trimiteți-ne imediat abonamentul cel puțin pe-o jumătate de an, sau avizați-ne că ni-l veți trimite.

